

ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ПРИРОДНІ ПАРКИ УКРАЇНИ



Українська Асоціація
Активного та Екологічного
Туризму



ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ
ФОНД УКРАЇНИ

При підготовці каталогу використано матеріали національних природних парків України

Особлива подяка:

Драпалюк А., Петрович О., Козак Я., Приймич П., Підмогильний А., Підмогильна С., Шевчук Р., Колос Ю., Бондарчук Ю., Кузнєцов Я., Рижков С.

Автори фото:

Андрієвська О., Боєв Ю., Брусенцова Н., Вабіщевич Ю., Величко А., Веремчук В., Вертипорох Н., Вартан К., Війтович В., Гаврилюк С., Гладкий С., Гнатюк Н., Година О., Головка О., Горда В., Горобчишин В., Горпенюк М., Господарчик Я., Гоцкалюк Л., Григор'єв К., Демченко Д., Дребет М., Жук Н., Кібіткін С., Козак Я., Козачок І., Козлов А., Корабельський С., Корець В., Корх Ю., Косило Я., Крупницький Л., Кузнєцов Я., Кузнєцова В., Легкий С., Любиш-Кірдей І., Малко Р., Мельник В., Підгурська О., Наливайко А., Новосад В., Панчук М., Підмогильний С., Повжик О., Подобайло А., Пономар А., Попова О., Проценко Ю., Рижков С., Руденко С., Рябий М., Світін Р., Свирид'юк Д., Скоробагач Р., Тарабан С., Терещенко В., Тищенко М., Ткач П., Толстих В., Трофімов Д., Фелічак Н., Шебалдін А., Шишка М., Шумілова А., Щедріна О., Яковенко О., Яковлєв М.

Каталог видано завдяки підтримці:

Каяк Маркет та Каяк-Каное Центр — перша всеукраїнська мережа пунктів прокату спорядження для каякінгу, SUP та водного туризму
Terra Incognita — український виробник туристичного спорядження
Veliki.Ua — перша українська мережа прокату, продажу та сервісу велосипедів
Roket — виробник одягу для активних людей
Олександра та Дарії Гарників — волонтери

Ідея та концепція: Українська асоціація активного та екологічного туризму,
Департамент заповідної справи Міністерства екології та природних ресурсів України, видавництво «АССА»

З питань розміщення інформації та пропозицій звертатись:

Українська асоціація активного та екологічного туризму

+380675068039

+380443616801

Факс +380672313200

info@uaeta.org

www.uaeta.org

*Під час підготовки видання всі зміщені в ньому дані були перевірені. Проте варто враховувати, що описувані в книзі об'єкти, номери телефонів, електронні адреси, що наводяться, із часом можуть змінюватися з причин, які не залежать від видавництва.
Відповідальність за рекламну інформацію несе рекламодавець.*



© ГО «УААЕТ», 2015

© ПП «АССА», 2015

© Панченко О.І., дизайн обкладинки, 2015



Увага до розвитку екологічного туризму, активного і пізнавального відпочинку на природі динамічно зростає у всьому світі, також в останні роки набирає популярності в Україні. Велосипедний, водний, пішохідний та інші види активного відпочинку все більше стають модними незалежно від віку та соціального стану. Місць для такого відпочинку в Україні дуже багато. Але на даному етапі Україна є справжньою *terra incognita* — невідомою землею не тільки для іноземних мандрівників: чимало природних територій, місць та окремих пам'яток є майже невідомими для багатьох українців.

Дане видання є спробою презентувати нашим співгромадянам ключові та найцінніші природні території для екологічного туризму, якими є національні природні парки у різних регіонах країни. З його допомогою можна відкрити для себе неповторний світ унікальної української природи і знайти нові місця та можливості для цікавого, змістовного відпочинку.

*Сергій Підмогильний,
голова Української асоціації активного
та екологічного туризму*

Унікальні природні об'єкти, відвідати які хотіли б не тільки жителі України, а й іноземні гості, є базою для формування туристичних продуктів. Виважене поєднання природоохоронної та туристичної діяльності сприяє як збереженню природи, так і створенню нових робочих місць, об'єднанню місцевих громад, збалансованому соціально-економічному розвитку.

Серед територій та об'єктів природно-заповідного фонду найбільшого розвитку туристична діяльність набула в біосферних заповідниках, національних природних і регіональних ландшафтних парках. Адже сьогодні в Україні діють: 4 біосферні заповідники, 48 національних природних та 77 регіональних ландшафтних парків, де створено біля 150 екологічних стежок, 43 еколого-інформаційні центри, 36 музеїв природи та сотні спеціально облаштованих місць для відпочинку.

Кожен біосферний заповідник та національний природний парк має у своєму складі науковий, еколого-освітній та рекреаційний підрозділи, в яких працюють висококваліфіковані спеціалісти. Крім традиційних видів туристичних послуг, вони організують нові для України, але дуже популярні в країнах Європи, Америки, Африки види відпочинку — спостереження за птахами, фотополювання, волонтерський туризм та ін. Природоохоронні території є складовою туристичного продукту, для просування і розвитку якого надзвичайно важливим є налагоджена співпраця між організаціями, які займаються туристичною діяльністю і природоохоронними установами.

*Анастасія Драпалюк,
головний спеціаліст відділу розвитку
природно-заповідного фонду
Департаменту заповідної справи Мінприроди*



ОСНОВНІ ЕКОТУРИСТИЧНІ ТЕРИТОРІЇ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ПРИРОДНІ ПАРКИ УКРАЇНИ



місця розташування
національних природних парків

КАРПАТИ

основні екотуристичні території



ЗМІСТ

КАРПАТИ

Ужанський НПП.....	6
НПП «Сколівські Бескиди».....	7
НПП «Зачарований край».....	8
НПП «Синевир».....	9
Карпатський НПП.....	10
НПП «Гуцульщина».....	11
НПП «Верховинський».....	12
Черемоський НПП.....	13
Вижницький НПП.....	14

ПІВНІЧНЕ ПОДІЛЛЯ

Яворівський НПП.....	16
НПП «Північне Поділля».....	17
НПП «Кременецькі гори».....	18
Дермансько-Острозький НПП.....	19

ПРИДНІСТЕР'Я

НПП «Галицький».....	22
НПП «Дністровський Каньон».....	23
НПП «Хотинський».....	24
НПП «Подільські Товтри».....	25

ПОЛІССЯ

Шацький НПП.....	28
НПП «Прип'ять-Стохід».....	29
НПП «Голосіївський».....	30
Мезинський НПП.....	31
НПП «Деснянсько-Старогутський».....	32

ПОБУЖЖЯ

НПП «Бузький Гард».....	34
НПП «Кармелюкове Поділля».....	36

ПОДНІПРОВ'Я

Ічнянський НПП.....	38
НПП «Пирятинський».....	39
НПП «Нижньосульський».....	40
НПП «Великий Луг».....	41

СЛОБОЖАНЩИНА

Гетьманський НПП.....	44
НПП «Слобожанський».....	45
НПП «Гомільшанські Ліси».....	46
НПП «Дворічанський».....	47
НПП «Святі Гори».....	48

ПРИМОР'Я

НПП «Тузовські Лимани».....	50
Нижньодністровський НПП.....	51
НПП «Білобережжя Святослава».....	52
НПП «Олешківські піски».....	53
НПП «Джарилгацький».....	54
Азово-Сиваський НПП.....	55
НПП «Приазовський».....	56
НПП «Меотида».....	57

КРИМ

НПП «Чарівна Гавань».....	60
---------------------------	----



КАРПАТИ



Молоді гори з висотами до 2061 м, вкриті лісами та полонинами. Густа мережа швидких гірських річок з порогами та водоспадами, місцями зустрічаються гірські озера. Значна кількість скельних відслонень та цікавих геологічних пам'яток. Багато заповідних місць, в т. ч. об'єктів світової спадщини ЮНЕСКО — букові праліси Карпат, дерев'яні церкви, геодезична дуга Струве. Збережений автентичний і унікальний етнічний колорит, народні звичаї й обряди, промисли та ремесла. Оригінальна дерев'яна архітектура церков і будинків. Велика кількість туристичних маршрутів.

Популярні місця для різних видів активного туризму і відпочинку: пішохідний, велосипедний, гірськолижний, водний, екологічний, кінний, парапланерний, подієвий, мультигонки, скелелазіння.



Унікальна природа, ландшафтне і біологічне різноманіття Українських Карпат стали причиною створення Національного природного парку в цьому мальовничому куточку.

Парк є складовою частиною тристороннього польсько-словацько-українського Міжнародного біосферного резервату «Східні Карпати», що сприяє розвитку транскордонного туризму. На вершині гори Кременець (1214 м), де сходяться кордони трьох держав, встановлено трьохгранну стелу. У селах Стужиця, Кострино, Сіль, Ужок б'ють мінеральні цілющі джерела. На території парку бере свій початок річка Сян. Біля с. Княгиня знаходяться карстові печери і місце падіння найбільшого в Європі Княгининського метеорита у 1866 р.

Окрасою парку є унікальний «Дідо Дуб», вік якого, на думку фахівців, понад 1200 років і який вважається найстарішим дубом України. Поряд з ним росте ще кілька вікових величних дубів.

Час від часу на території Ужанського НПП трапляються і палеонтологічні знахідки. Одну з найцікавіших знайшли близько півстоліття тому — це дивовижний камінь з відбитком скелета риби-тунця, яка водилася тут 46 млн.

р. т., коли нинішня територія була затоплена морем — частиною океану Тетис.

У наш час на території парку виявлено 38 видів рослин, занесених до Червоної книги України, і 2 види — до Міжнародного червоного переліку; тут росте західнокарпатський ендем — грядиця словацька. Унікальними є букові праліси, які перебувають під охороною ЮНЕСКО.

Фауна представлена 205 видами хребетних тварин, з яких 46 видів занесені до Червоної книги України, в тому числі бурій ведмідь.

Ужанський національний природний парк багатий на архітектурні пам'ятки: 6 старих дерев'яних церков XVII–XVIII ст. є зразками бойківської школи дерев'яної монументальної архітектури. Окрім того, тут можна побачити багато цікавих залишків військових об'єктів часів Першої Світової війни.

Парк проводить значну еколого-освітню роботу. На його території щороку проводяться дитячі та волонтерські табори, фестивалі «Молочна ріка», «Лемківська ватра», «Візерунки Ужанської долини». У парку прокладено багато маркованих туристичних маршрутів, в т. ч. екостежок, а поряд знаходиться багато місць для проживання і харчування туристів.

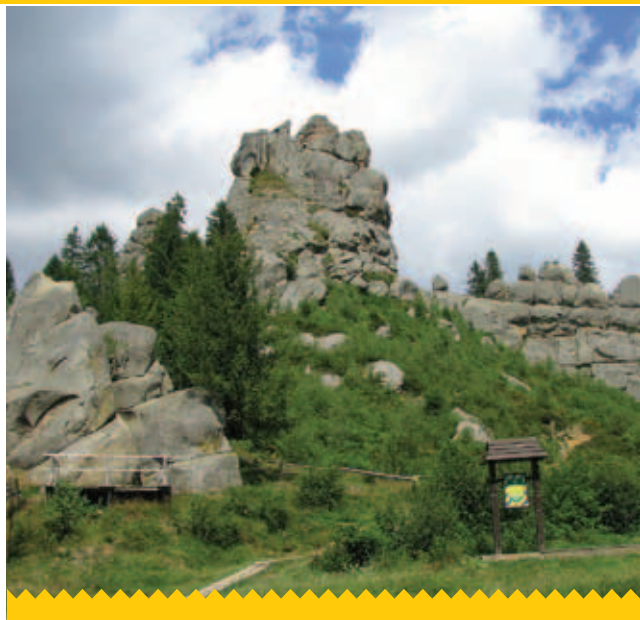
Цікаве поряд

- **Гірськолижний комплекс «Красія»**, Закарпатська область, Велико-Березнянський район, с. Вишка, 1
www.krasiya.info
- **Закарпатський краєзнавчий музей (Ужгородський замок)**
www.zkmuseum.com
- **Мукачівський історичний музей** (замок Паланок), Закарпатська область, м. Мукачево, вул. Замок «Паланок»
 +380313141579
- **Невицький замок**, ☎ 48.681117, 22.409397
- **Палац Шенборнів**, ☎ 48.525020, 22.874314

КОНТАКТИ:

Закарпатська область,
сміт Великий Березний, вул. Незалежності, 7
 ☎ +380313521037
 @ uzhanskij@gmail.com
 www.unpp.com.ua

НПП «Сколівські Бескиди»



Національний природний парк створено на базі кількох заказників: Сколівського, Земемінь, Майдан та заповідних урочищ: Дубинське, Сопіт, Журавлине. За останніми даними наукового відділу, флора парку налічує понад 600 видів судинних рослин, з яких до Червоної книги України занесено 40 видів. Фауна налічує 244 види.

Територію НПП «Сколівські Бескиди» населяє етнічна група українців — бойки. У населених пунктах, що належать до зони діяльності НПП, збереглися унікальні за своєю архітектурою церкви так званого «бойківського» стилю. Чимало їх є пам'ятками архітектури місцевого та загальнодержавного значення. Із найдавніших пам'яток Київської Русі біля с. Урич збереглися руїни Давньоруської фортеці «Тустань» XI–XIV ст. Цікавою пам'яткою природи є водоспад на р. Кам'янка. Вода широкою завісою спадає з шестиметрової висоти на кам'яні брили, що в хаотич-

ному безладді нагромадились внизу. Унікальним об'єктом на території парку є озеро Журавлине (інші його місцеві назви — Мертве озеро, Морське око).

Парк займається інтродукцією зубра європейського, завезеного у кількості 11 тварин з Німеччини та Австрії. На сьогоднішній день нараховується 20 зубрів, за якими ведеться постійний контроль з боку науковців, ветеринарів. Відвідувачі можуть побачити зубрів взимку на підгодівельних майданчиках і сфотографувати, влітку їх побачити важче, але можливо.

Неподалік парку є багато готелів, садиб, баз відпочинку, ресторанів та ін. Тут діє декілька еколого-просвітницьких центрів, що проводять роботу з дітьми та дорослими. НПП «Сколівські Бескиди» щороку виступає співorganizатором фестивалю середньовічної культури «Ту Стань», який був номінантом серед ста кращих подій туристичної індустрії.

Цікаве поряд

- **Державний історико-культурний заповідник «Тустань»**, Львівська область, Сколівський район, с. Урич
 - ☎ +380676713345
 - @ info@tustan.ua
 - www www.tustan.ua
- **Гірськолижний комплекс «Плай»**,
 - www www.play-karpaty.com

КОНТАКТИ:

Львівська область, м. Сколе,
вул. Князя Святослава, 3
☎ +380325121411
@ beskydy2005@ukr.net
www www.skole.org.ua



Територія НПП «Зачарований край» відноситься до центральної частини Вигорлат-Гутинської Вулканічної гряди передгір'я Східних Карпат, а саме до хребта Великий Діл. Цей масив відділений від інших частин Вулканічної гряди долинами річок Латориця і Боржава. Найбільшою вершиною парку є гора Бужора, висота якої становить 1085 м. Для долини Боржави характерними є водно-болотні угіддя, букові праліси, біологічне різноманіття, історико-культурна спадщина, унікальні скельні ландшафти.

На території парку знаходяться унікальні природні об'єкти: оліготрофне сфагнове болото «Чорне багно» — ботаніко-гідрологічна пам'ятка природи загальнодержавного значення, найглибше торфове болото Українських Карпат (глибина — майже 7 м) з вираженою опуклою поверхнею і площею у 15 гектарів; «Зачарована долина» — геологічний заказник місцевого значення площею 150 гектарів із своєрідними рідкісними формами скельного рельєфу, де внаслідок водно-повітряної ерозії вини-

кли оригінальні кам'яні утворення висотою до 100 м. Окремі з них мають назви Стрімчак, Кам'яна Смерека, Кам'яний Верблюди, Руїни Замку, Тронний камінь тощо; букові праліси — спонтанно сформовані екосистеми, в яких представлені різні вікові групи та фази розвитку деревостану, рештки незайманих господарським впливом природних лісів. Ліси займають 87,5% всієї території НПП і більше 90% від їх загальної площі озоплюють корінні угруповання букалісового і тільки 7% припадає на похідні угруповання, утворені ялиною (смерекою). Трапляється і рідкісний вид дуба скельного.

Флора та фауна НПП «Зачарований край» характеризується значною біорізноманітністю: ендеміки, релікти і рідкісні види, частина з яких занесена до різних охоронних списків.

Усю велич і красу парку можна побачити, якщо пройти промаркованими еколого-пізнавальними стежками, які пролягають через скельні утворення, джерела з лікувальними властивостями, геологічні утвори, гірські потоки тощо.

Цікаве поряд

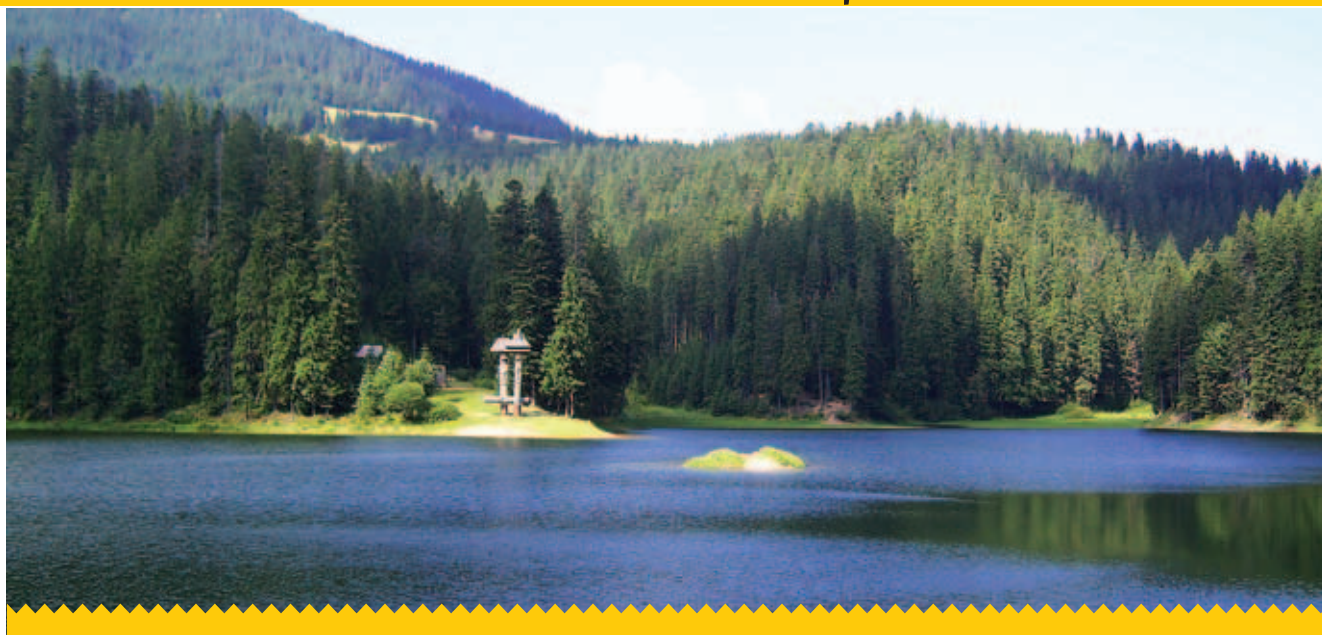
- **Долина нарцисів**, Закарпатська область, Хустський район, с. Кіреші, ☎ 48.178292, 23.349547
- **Хустський замок**, Закарпатська область, м. Хуст ☎ 48.167671, 23.301049
- **Боржавська вузькоколійна залізниця**
www.borzhava-railway.com
- **Мукачівський історичний музей** (замок Паланок), Закарпатська область, м. Мукачево, вул. Замок «Паланок», ☎ +380313141579

КОНТАКТИ:

Закарпатська область, Іршавський район,
с. Ільниця, вул. Партизанська б/н

☎ +380314479002

🌐 www.nppzk.info



Розташований у верхів'ї річок Тересля та Ріка, Парк включає тутешні найвищі вершини — Стримба (1719 м) та Негровець (1707 м) і найвідоміший об'єкт — озеро Синевир, утворене близько 10 тис. р. тому. Характерною особливістю ландшафту є наявність великих кам'янистих розсипів, що називаються греготами. Крім них, представлені всі типи рельєфу — від полонинного до річково-долинного.

Один з найвеличнійших гірських масивів колись був морським дном. Краєвиди відзначаються надзвичайною мальовничістю й величністю: стрімкі схили зі струнками ялинами, вік яких становить 140-160 років, і озера парку, що справедливо вважаються найкоштовнішим його скарбом. У темно-синіх водах лежать повалені, оброслі мохами дерева, а по берегах навколо ростуть стрункі смереки, могутні явори

та елегантні буки. Болото Глуханя є дивовижним і надзвичайно цікавим витвором природи: з оліготрофним режимом і сферичною поверхнею, де ростуть 15 рідкісних і зникаючих видів рослин. Серед них — кілька північних видів, мешканців тайги і тундри, які дуже рідко трапляються в Карпатах.

Хоча район парку давно освоєний людиною, тут ще збереглося чимало незайманих пралісів з багатими флорою і фауною. З вищої фауни до Червоної книги України занесено 41 вид. У флорі парку налічується 45 видів рідкісних рослин, занесених до Червоної книги України, 154 види справжніх грибів. У лісах, на луках та в перелісках щедро родять ягоди ожини, чорниці, брусниці, малини, суниці, горіхи ліщини.

Унікальною особливістю НПП «Синевир» є діючий реабілітаційний центр бурих ведмедів. В околиці знаходиться багато цікавих історико-архітектурних пам'яток, унікальний музей лісосплаву на річці Озерянка, колоритне село Колочава.



Цікаве поряд

- **Старовинні дерев'яні храми Закарпаття** в селах Міжгірського району: Колочава, Негровець, Присліп, Туронь, Ізки, Пилипець, Подобовець, Гукливий та ін.

КОНТАКТИ:

Закарпатська область,
Міжгірський район, с. Синевир-Остріки
☎ +380314627618; +380314627690
✉ npp-synevir@rambler.ru
🌐 www.npp-synevir.net.ua



Карпатський — перший і один з найбільших природних парків України, до якого увійшли цінні гірські екосистеми східного сектору Українських Карпат: типові для Чорногори та Горган гірські і долинно-річкові природні комплекси, цінні історичні, архітектурні та етнографічні пам'ятки. Саме тут знаходяться найвища точка України — гора Говерла (2061 м н.р.м.) та головна водна артерія — річка Прут, що утворює багато порогів та водоспадів. Найвідоміші водні атракції парку: водоспади Пробій у Яремчі та Гук в урочищі Женець, найбільший каскад водоспадів у верхів'ї ріки Прут (85 м), високогірні озера льодовикового походження — Марічейка та Несамовите, особливим даром природи є джерела з мінеральною водою двох типів. Туристів парк зачарує відомими природними об'єктами: верховим болотом Рудяк з рідкісними видами рослин, урочищем Кедруватим — єдиним місцем зростання сосни кедрової, овіяними легендами скелями та печерами Довбуша, неповторною красою гори Піп Іван, де квітне рододендрон східнокарпатський (оспівана в піснях червона рута), гірськими серпантинами гори Хом'як....

Територія Карпатського НПП знаходиться в межах надзвичайно цікавої та своєрідної історико-етнографічної області України — Гуцуль-



щини. На території парку збереглися дерев'яні церкви XVII–XX ст., збудовані у традиційних формах гуцульської школи. На Гуцульщині розвинуті різні види художніх народних промислів: різьбярство, гончарство, ткацтво, писанкарство. Своєрідність побуту та давні звичаї гуцулів, особливості їх мови, одягу, багата пісенна культура теж привертають увагу туристів.

Цікаве поряд

- **Ворохта: дерев'яна гуцульська церква** Різдва Пресвятої Богородиці 1615 р. (☎ 48.284134, 24.570166) та кам'яні мости-віадуки кінця XIX ст. (☎ 48.297149, 24.565994)
- **Яремчанське відслонення флішу**, один з об'єктів мережі Гео Карпати
<http://geokarpaty.net/ua/>
 ☎ 48.450423, 24.561885
- **Буковель** — найбільший гірськолижний курорт України. Найвища точка курорту — гора Довга (1372 м)
www.bukovel.com
- **Руїни Пнівського замку**, ☎ 48.622677, 24.554840

КОНТАКТИ:

Івано-Франківська область,
 м. Яремче, вул. В. Стуса, 6
 ☎ +380343422731
 @ cnpn@meta.ua
 🌐 www.cnpn.if.ua

НПП «Гуцульщина»



НПП «Гуцульщина» розташований у мальовничій лісистій частині Покутсько-Буковинських Карпат, на території Косівського району Івано-Франківської області. До території парку входять три ландшафтні і лісові заказники, п'ять пам'яток природи, сім заповідних урочищ та дендропарк. Унікальним є озеро Лебедин. Туристам варто побачити відомі прадавні мегалітичні об'єкти сакрального і ритуального призначення: Космач, Камінь Довбуша, календарно-астрономічне святилище на Лисині Космацькій, Пістинське святилище, Сокільський мегалітичний комплекс тощо. Бажаючи пізнати місцеву природу можна відвідати розсадник лісоутворюючих і декоративних дерев та науково-просвітницький центр НПП «Гуцульщина». На невеличкій площі парку сконцентровано

безліч пам'яток природи, історії, культури, архітектури. Місцевість сприятлива для мандрівок, дозволяє туристів будь-якого віку. Для туристів прокладено сім еколого-пізнавальних стежок загальною протяжністю 50 кілометрів.

Гуцульщина — надзвичайно колоритна етнічна територія. На Косівщині найповніше збереглися прадавні ремесла, традиції, звичаї, елементи архаїчної духовної і матеріальної культури, весільна і сакральна обрядовість тощо. До того ж серед національних парків Карпатського регіону НПП «Гуцульщина» вирізняється найвищим етнографічним потенціалом, пов'язаним з розвитком різноманітних народних промислів. У прилеглих до парку головних населених пунктах розвинуті традиційні гуцульські промисли.

Цікаве поряд

- **Яворівський центр народного мистецтва «Гуцульська гражда»**, Івано-Франківська область, Косівський район, с. Яворів
☎ +380347869711; +380673946999
✉ losyuk@i.ua
🌐 www.yavoriv.if.ua
- **Музей вівчарства**, Івано-Франківська область, Косівський район, с. Космач, присілок Клифа
☎ +380347857741; +380679992115
- **Національний музей народного мистецтва Гуцульщини і Покуття ім. Й. Кобринського**, Івано-Франківська область, м. Коломия, вул. Театральна, 25
☎ +380343327978
✉ info@hutsul.museum
🌐 www.hutsul.museum

КОНТАКТИ:

Івано-Франківська обл., м. Косів,
вул. Дружби, 84
☎ +380347823709
✉ gutsulpark1@ukr.net
🌐 www.nnph.if.ua



Верховинський національний природний парк поєднує на своїй території гірські та долинно-річкові природні комплекси, типові для Чивчинських і Гринявських гір, які мають особливу природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню та естетичну цінність. Парк охороняє найцінніші пралісові та субальпійські ділянки з ендемічними та реліктовими видами у верхів'ях Білого та Чорного Черемошів, унікальні ділянки, які відіграють стабілізуючу гідрологічну роль.

Тут можна побачити на волі бурого ведмедя, благородного оленя, козулю, дикого кабана, рись, вовка, лісового kota, лиса, куницю, видру, саламандру плямисту, беркута, глухаря, тетерука. Цікавими є місця зростання рідкісних видів рослин.

Також у парку є поклади родоніту, мінеральні джерела, зокрема на Буркуті колись була найдавніша польська бальнеологічна здравниця, з полонин відкриваються надзвичайні краєви-

ди. На Чорному і Білому Черемошах частково збереглися греблі лісосплавних кляуз-водозбірників, споруджені з дерева, каміння і залізних штирів (Балтагул, Лустун, Шибене, Маріїн), які були потужними гідротехнічними спорудами Гуцульщини. Протягом сотень років тут будувалися дерев'яні мости, кладки, гамованки і кашіці. Усі ці споруди є пам'ятками будівельної культури гуцулів-корманічів та гуцулів-будівельників. Цікавим об'єктом природи є група скель Кам'яні Баби, складені з вапняків тріасового періоду.

Завдяки значній віддаленості від населених пунктів та важкодоступності тут уцілили високогірні острівці дикої природи, зразки традиційної культури господарювання. Верховинський район є центром Гуцульщини — краю з багатою історико-культурною спадщиною, безліччю пам'яток історії та культури, розвинутими народними промислами: ткацтвом, різьбярством, ін. Увагу туристів привертають побут, звичаї та багата культура гуцулів.

Цікаве поряд

- **Літературно-меморіальний музей Івана Франка**, Івано-Франківська область, Верховинський район, с. Криворівня
☎ +380343253704
- **Гуцульська хата-гражда**, Івано-Франківська область, Верховинський район, с. Криворівня, присілок Заріччя
☎ +380979608921; +380671633510

КОНТАКТИ:

Івано-Франківська область,
Верховинський район, с. Верхній Ясенів,
пр. Печіще, 3а
☎ +380343253720
@ nppverhovuna@ukr.net
www www.nppver.at.ua

Черемоський НПП



Родзинкою парку є його географічне розташування на майже незайманих ділянках природи зі специфічними кліматичними умовами. До цієї території увійшли такі об'єкти природно-заповідного фонду: ландшафтний заказник «Чорний Діл»; карстово-спелеологічний заказник «Молочно-братський карстовий масив» з найглибшою вертикальною шахтою Буковини; пам'ятка природи «Білий потік». Вони ваблять до себе своєю неповторністю, своєрідністю мальовничих ландшафтів, таємничістю незвіданих місць, своєю красою.

Збереження пам'яток «неживої природи» — геологічних та карстово-спелеологічних заповідних об'єктів — також є одним із важливих завдань для національного парку. Адже вони є свідками далеких геологічних подій, що відбулися багато мільйонів і навіть мільярдів років тому та відбуваються в даний час.

Найціннішою окрасою території парку є мальовничий хребет Чорний Діл, який знаходиться на крайньому північному сході Мармароського масиву — стародавнього ядра Карпатської

гірської системи. Коли знаходишся на вершинах хребта, то перехоплює подих — відкриваються прекрасні панорами величавих гір, шати смерекових лісів із зеленими полонинами, біополянками, у травостої яких цвітуть і радують людське око рідкісні та найцінніші, в науковому розумінні червонокнижні квіти дивовижної краси.

На території парку добре себе почувають кілька десятків видів рослин, занесених до Червоної книги України та Європейського червоного списку.

По ущелинах мальовничих гір розноситься шум бурхливих гірських річок Перкалаби і Сарати, де непорушений біологічний режим дозволив зберегти цінний, зникаючий вид форелі струмкової. Сучасний гірський фауністичний комплекс теж має більше двох десятків видів, занесених до Червоної книги.

Парк вабить гуцульським колоритом та віддаленістю від цивілізації, він оповитий легендами та залишає приємні спогади про місця, де воєдино зливаються природа і людина.

Цікаве поряд

- **Сокільські скелі на березі р.Черемош**
☎ 48.225295, 25.105775
- **Літературно-меморіальний музей Івана Франка**, Івано-Франківська область, Верховинський район, с. Криворівня
☎ +380343253704
- **Гуцульська хата-гражда**, Івано-Франківська область, Верховинський район, с. Криворівня, присілок Заріччя
☎ +380979608921; +380671633510

КОНТАКТИ:

Чернівецька обл., Путильський район,
сміт Путила, вул. Українська, 86а

☎ +380373821258

@ cheremoskiy@hotmail.com

www www.park.cv.ua



Територія національного природного парку, мекка буковинського туризму, має розвинуту туристичну інфраструктуру та десяток еколого-туристичних маршрутів і стежок, які репрезентують визначні місця, унікальні природні, історико-архітектурні та релігійні об'єкти. Геологічна пам'ятка природи місцевого значення Лекеченські скелі є системою скельних відслонень різної висоти з численними цікавими спелеокастровими утвореннями. Саме тут набули популярності змагання зі скелелазіння. Варто відвідати і каскад водоспадів з перепадами висоти від 3 до 6 м у руслі ріки Мала Виженка. У цій місцині витікає й унікальне за своїми властивостями джерело Лужки. Його вода має рідкісний сульфатно-алюмінієво-залізистий склад з при-

сутністю нікелю, кобальту, марганцю й інших мікроелементів.

Усього на території парку налічується більше тисячі видів, з яких 45 занесено до Червоної книги України. До цієї книги включено і 62 види представників тваринного світу. По-знайомитись із більш як тисячею експонатів флори і фауни можна у Музеї природи (с. Зеленив).

Цікаву і важливу роботу проводить еколого-просвітницький центр у смт Берегомет, неподалік якого існує дослідний центр з відтворення зубра європейського. Територія Вижницького НПП і його околиця — улюблені місця скелелазів, шанувальників пішого та велосипедного туризму, а також рафтингу Черемошем.

Цікаве поряд

- **Музей-садиба народного артиста Назарія Яремчука**, Чернівецька область, м. Вижниця, вул. Н. Яремчука, 45
☎ +380373022443
- **Яворівський центр народного мистецтва «Гуцульська гражда»**, Івано-Франківська область, Косівський район, с. Яворів
☎ +38347869711; +380673946999
@ losyuk@i.ua
www www.yavoriv.if.ua
- **Музей вівчарства**, Івано-Франківська область, Косівський район, с. Космач, присілок Клифа
☎ +380347857741; +380679992115
- **Національний музей народного мистецтва Гуцульщини і Покуття ім. Й. Кобринського**, Івано-Франківська область, м. Коломия, вул. Театральна, 25
☎ +380343327978
@ info@hutsul.museum
www www.hutsul.museum

КОНТАКТИ:

Чернівецька область, Вижницький район, смт Берегомет, вул.Центральна, 27а

☎ +380373036349

@ vyzhnpark@ukrpost.ua

www www.npp.cv.ua

ПІВНІЧНЕ ПОДІЛЛЯ



Відносно неширока горбиста смуга Розточчя та Північного Поділля. Чітко вирізняється над оточуючою рівниною мальовничими невеликими групами гір або останцями. Є невеликі печери. Часом з виступаючими химерними скелями, зі слідами вивітрювання. Переважно заліснені, часто великими лісовими масивами. Є вододілом басейнів Чорного і Балтійського морів, а також Дністра і Дніпра. Долини річок часто заболочені. Багато джерел і ставків. У межах території багато археологічних пам'яток, городищ, відомих замків, палаців, монастирів, церков. У давнину тут проходили історичні шляхи. Багато легенд створено про ці місця. Попри досить розвинуті комунікації залишається відносно ненавантаженою туристами.

Види активного туризму і відпочинку: пішохідний, велосипедний, екологічний, подієвий, археологічний, парашанеризм, скелелазіння.



Українське Розточчя здавна дарує насолоду спілкування з природою. Цінністю цих територій є великі масиви лісів з буком, сосною, дубом, багата за видовим складом фауна, різноманітний рельєф, скелі та невеликі печери і гроти, каскади ставків, озера, мінеральні джерела. Рельєф являє собою поєднання крутосхилих пагорбів-останців та платоподібних підйомів із широкими заболоченими місцями і плоскими улоговинами. Українське Розточчя є одночасно і Головним Європейським вододілом, який розмежовує басейни Чорного і Балтійського морів. Особливістю території є поєднання природних багатств Поділля, Полісся та Карпат. Привабливості регіону додають скельні виходи, скандинавські валуни, принесені сюди льодовиком, та печерні утворення, що сформувалися під впливом Дніпровського зледеніння і теплого Сарматського моря.




Флора Яворівського НПП налічує 711 видів рослин, з яких 20 перебувають під особливою охороною. Фауна представлена майже 300 видами тварин, з них 51 вид занесений до Червоної книги України. Захоплення у відвідувачів парку викликають коні — нащадки диких тарпанів,






нів, привезених з Розточанського національного парку у Польщі.

Цей край багатий на культурні традиції й гостинних людей. Тут збереглися дворищева система поселення, стародавні торгівельні сухопутні та водні шляхи. Парк має багато пропозицій для туризму, рекреації та екоосвіти: екостежки, тури, масові заходи, паломницькі мандрівки, екологічні акції. Тут підтримуються народні звичаї та обряди, а яворівська іграшка є «родзинкою» краю.

Цікаве поряд

- **Історико-архітектурний комплекс Львова**
 www.lviv.travel
- **Державний історико-архітектурний заповідник у м. Жовкві**
 www.diaz.myzhovkva.com
- **Крехівський монастир**, Туристично-інформаційний центр
 www.zhovkva-tour.info

КОНТАКТИ:

Львівська область, Яворівський район,
 смт Івано-Франкове, вул. Зелена, 23
 +380325933135, +380325933134
 yavorivskiyhpp@gmail.com
 www.yavoriv-park.com.ua

НПП «Північне Поділля»



На прикордонні Малого Полісся та Подільської височини розташований національний природний парк «Північне Поділля», який має більше 130 невеликих ділянок-кластерів. Приваблює для потенційних мандрівників створюють мальовничі ландшафти північно-подільського краю, багатолітні букові ліси-патріархи, архаїчні кам'яні валуни химерних форм, що піднялися на поверхню з дна архаїчного Сарматського моря 13-11 млн. років тому, карстові водойми та джерела із кришталеву чистою водою, які наповнюють річки Стир, Західний Буг, Серет.

Цікаве поряд

- Музей-заповідник «Олеський замок», Львівська область, Бродівський район, смт Олесько
☎ +380326425193
🌐 www.lvivgallery.org
- Музей-заповідник «Підгорецький замок», Львівська область, Бродівський район, с. Підгірці
☎ +380326630740
🌐 www.lvivgallery.org
- Музей-заповідник «Золочівський замок», Львівська область, м. Золочів
☎ +380326543385
🌐 www.lvivgallery.org
- Музей-садиба Маркіяна Шашкевича, Львівська область, Золочівський район, с. Підлісся
☎ +380326558727
🌐 www.lvivgallery.org
- Домініканський монастир і «Чортів камінь», Львівська область, Бродівський район, смт Підкамінь
☎ 49.943563, 25.331070
- Кременецько-Почаївський державний історико-архітектурний заповідник, Тернопільська обл., м. Кременець, вул. Козубського, 6
☎ +380354624843
✉ diazkre@gmail.com
🌐 www.kremdiaz.com

Тут знаходиться багато археологічних, історичних та культурних пам'яток, воєнно-інженерні фортифікації часу світових воєн, бліндажні споруди УПА періоду визвольної боротьби за самостійність України.

У парку на сьогодні діє 3 екологічно-пізнавальні туристичні маршрути. Протяжність кожного становить в середньому 5-6 км. Цікавими для туристів об'єктами на маршруті «Триніг» є кам'яні останці з дна Сарматського моря, зокрема скелі «Триніг», «Мертва голова», камінь «Кат» та кам'яні глиби старої каменоломні. Туристичний маршрут «Святогірський» зацікавить туристів усіх вікових категорій надзвичайною аурою місцевого монастиря, розташованого на Святій Горі. Особливістю мандрівки є відвідини майстерні майстра-гончара, який виготовляє славнозвісну чорнодимлену гаварецьку кераміку.

Екологічно-пізнавальний туристичний маршрут «Маркіянові місця» привабливий для туристів насамперед відвідинами Білої, або, як її тепер називають, Маркіянової гори. Саме тут возвеличується пам'ятний хрест на честь 100-річчя від дня народження Маркіяна Шашкевича.

КОНТАКТИ:

Львівська область, Бродівський район,
с. Підгірці, вул. Гагаріна, 26

☎ +380326644005; +380667508064

@ park_pp@ukr.net,
turyzm.npp@gmail.com

🌐 www.park-podillya.com.ua



Національний природний парк «Кременецькі гори» знаходиться на півночі Тернопільської області, «де зустрічаються Волинь з Поділлям». Кременецькі гори є третиною Гологоро-Кременецького кряжу поряд з Гологороми та Вороняками і простягаються від Почаєва до Острога. Парком охоплено значну частину гір, протяжність зі сходу на захід близько 35 км, з півночі на південь — близько 5 км. Серед туристів ці місця називають «Малими Карпатами» за їх доступність (перепади висот від підніжжя до вершин гір складають близько 100–150 м, що дозволяє піднятися на вершину людині з будь-яким рівнем фізичної підготовки), краєвиди, які відкриваються з вершин гір, надзвичайно мальовничі, поряд знаходяться десятки пам'яток історії, культури та архітектури.

Надзвичайно красиві гори навесні, коли масово зацвітає пролісок та цибуля ведмежа, наприкінці літа та восени гори ваблять до себе шанувальників «тихого полювання». Подорож у гори (на сьогодні розроблено 4 еколого-туристичні маршрути та 1 ботаніко-орнітологічний)

обов'язково супроводжується відвідуванням природних джерел та водойм, християнських храмів, залишків давніх помешкань волинян.

Для активного відпочинку розроблено 4 велосипедні маршрути загальною протяжністю до 200 км. Тут є можливість спробувати себе на єдиній в Україні санный трасі у комерційних спусках на санкороліках. На території парку відроджується центр парапланеризму з можливістю здійснення навчальних польотів.

Парк та навколишня територія є дуже цікавими і для паломників, адже тут знаходяться Почаївська Лавра та інші об'єкти — гора Божа, Свято-Духівський скит, джерело Святої Праведної Анни (купальня), храми Кременця та інші культові пам'ятки.

Для туристичних груп організуються мистецькі майстер-класи (писанкарство, створення ляльки-мотанки, виготовлення іграшки, ліплення з глини та ін.). Також парк працює над розвитком кулінарного туризму.

Цікаве поряд

- **Кременецько-Почаївський державний історико-архітектурний заповідник**, Тернопільська обл., м. Кременець, вул. Козубського, 6
 - ☎ +380354624843
 - @ diazkre@gmail.com
 - www.kremdiaz.com
- **Державний історико-архітектурний заповідник**, Рівненська область, м. Дубно, вул. Замкова, 7а
 - ☎ +380365643568
 - @ dubnozamok@gmail.com
 - www.zamokdubno.com.ua

КОНТАКТИ:

Тернопільська область, м. Кременець,
вул. Осовиця, 12
☎ +380673523155; +380673507063
@ npp_kremgory@ukr.net
www.kremgory.at.ua

Дермансько-Острозький НПП



Дермансько-Острозький національний природний парк розташований у найвужчій частині Малого Полісся – Острозькій прохідній долині, в заплаві річки Збитинка, що протікає між мальовничими пагорбами Мізоцького кряжу та Кременецькими горами. Особливої привабливості парку надає наявність різноманітних водойм, джерел, ставків, заболоченої долини річки, значні площі лісів, розмаїття і мальовничість різномірних ландшафтів. Тут вузька смуга Малого Полісся оточена краєвидами, характерними для лісостепової зони в межах Волинської та Подільської височин. Це зумовило багатство рослинного й тваринного світу парку, зокрема, тут зустрічається 46 видів рослин і 46 видів тварин, занесених до Червоної книги України. З рідкіс-

них представників безхребетних трапляються жук-олень, махаон, мнемозина, стрічкарка, мінливець; з плазунів — мідянка. Справжнього поліського «відтинку» тутешньому тваринному світу надає гніздування чорного лелеки та журавля сірого. На території парку відмічені такі види рукокрилих, як вечірниця руда, вухань бурий, кажан пізній. З рідкісних хижих ссавців трапляються перегузня, видра, горностай, тхір чорний. Довкола парку розташовані такі історико-культурні об'єкти, як Острог, Межиріч, Новомалин, Дермань, Гурби. В околицях збереглися археологічні пам'ятки трипільської, городцько-здовбицької, тишнецько-комарівської культур, залишки поселень доби бронзи та заліза. Ця місцевість тісно пов'язана з визначними

подіями історії нашої країни — визвольною боротьбою українського народу, тому багато урочищ парку оповиті народними переказами та легендами.



КОНТАКТИ:

Рівненська область, м. Острог,
вул. Івана Федорова, 54д

☎ +380365422451

✉ nppostrog@ukr.net

🌐 www.npp-derman-ostroh.wix.com/nppdo



Цікаве поряд

- **Державний історико-культурний заповідник**, м. Острог, Рівненська область, м. Острог
☎ 50.326602, 26.520825
- **Свято-Троїцький монастир-фортеця**, Рівненська область, Острозький район, с. Межиріч
☎ 50.307265, 26.488830
- **Руїни Новомалинського замку**, Рівненська область, Острозький район, с. Новомалин
☎ 50.296808, 26.370868
- **Комплекс Троїцького Дерманського монастиря-фортеці**, Рівненська область, Здолбунівський район, с. Дермань Друга
☎ 50.367119, 26.236815
- **Гурбенський Свято-Воскресенський чоловічий монастир на Повстанських могилах та меморіал загиблим героям УПА**, Рівненська область, Здолбунівський район, с. Мости, Урочище Гурби
☎ 50.273649, 26.125460
- **Кременецько-Почаївський державний історико-архітектурний заповідник**, Тернопільська обл., м. Кременець, вул. Козубського, 6
☎ +380354624843
✉ diazkre@gmail.com
www.kremdiaz.com
- **Державний історико-архітектурний заповідник**, Рівненська область, м. Дубно, вул. Замкова, 7а
☎ +380365643568
✉ dubnozamok@gmail.com
www.zamokdubno.com.ua

ПРИДНІСТЕР'Я



Рівнинна територія з глибокими долинами річок у вигляді каньйонів зі скелями різних геологічних епох, віком від майже півмільярда років до сучасних. Багато гrotів у молодих травертинових скелях. Територія відома великою кількістю печер, багато з яких сягають кількадесят кілометрів. Є і печери — світові рекордсмени, як найдовша в Європі «Оптимістична». Придністер'я прикрашають водоспади, один з яких — Джуринський, є найбільшим водоспадом рівнинної України. Тут неймовірно мальовничі ландшафти та специфічний теплий клімат. Поряд Подільські Товтри — залишки давнього коралового рифу. Придністер'я — прихисток багатьох рідкісних представників флори. В околиці багато замків. Значні заповідні території.

Види активного туризму та відпочинку: кінний, водний, пішохідний, велосипедний, екологічний, подієвий, археологічний, повітроплавання, пара планеризм, кінний, скелелазіння.





Парк знаходиться на межі двох фізико-географічних територій: Українських Карпат (Передкарпаття) та південно-західної частини Східно-Європейської рівнини (Опілля). Завдяки цьому для території парку є характерним ландшафтне та біологічне різноманіття, зумовлене розвитком ерозійних, гравітаційних і карстових процесів.

Для річок Гнила Липа, Нараївка, Бебелка характерний розвиток V-подібних долин. Їх межиріччя глибоко розчленовані, на вододілах і схилах переважають світло-сірі ґрунти з лучно-степовою рослинністю і невеликими масивами дубово-грабових лісів. У нижній течії Гнилої Липи і вздовж лівобережжя Дністра значну площу займають низькі тераси, складені суглинисто-лесовими відкладами, з лучними і чорноземно-лучними ґрунтами.

У рослинному покриві та серед представників фауни трапляються подільські і карпатські

види. Основний тип природної рослинності — ліси, переважно дубово-грабові та дубово-букові. На території парку виявлено кілька десятків видів рослин і тварин, що включено до Червоної книги України та Європейського Червоного списку.

Понад 40 цінних у науковому, природоохоронному та рекреаційному значенні природних комплексів та об'єктів: лісових урочищ, водноболотних комплексів, лучно-степових ділянок та геологічних утворень — входять до складу Галицького НПП.

При парку діє музей природи та центр реабілітації тварин. У найцікавіших його куточках прокладені туристичні маршрути та екологічно-пізнавальні стежки. Популярним видом активного відпочинку в околицях парку є водний та велосипедний туризм поблизу річок Дністер та Лімниця.

Цікаве поряд

- **Національний заповідник «Давній Галич»**, Івано-Франківська область, м. Галич, вул. І. Франка, 1
 - ☎ +380343121663
 - ✉ davniyhalych@meta.ua
 - 🌐 www.davniyhalych.com.ua

КОНТАКТИ:

Івано-Франківська область, м. Галич,
вул. Галич-Гора, 1
☎ +380343121187
✉ galychnpp@mail.ru
🌐 www.halychpark.if.ua

НПП «Дністровський Каньон»



НПП «Дністровський каньйон» — одна з найцікавіших туристичних територій України, ядро якої формує друга за величиною річка України — Дністер (довжина — 1365 км) та її притоки. Для туристів чи не найбільше захоплення викликають величні панорами, окремі з яких вже стали еталонами української природи. Дністер та всі його притоки в межах парку мають звивисті русла, тому пейзажна картинка постійно змінюється перед очима і стає щораз красивішою.

Каньйон часто порівнюють з підручником геології з реальними ілюстраціями у вигляді скельних відслонень різних геологічних епох, частина з яких є еталонними і приваблює увагу багатьох науковців. У каньйоні багато скам'янілих решток флори і фауни віком до майже півмільярда років. На схилах часто зустрічаються групи мальовничих вапнякових скель

останців фантастичних форм, збереглися ділянки прадавньої рослинності: релікти, ендеміки і степові види.

«Родзинками» цих місць є мальовничі водоспади та травертинові скелі — унікальні молоді геологічні утворення з таємничими печерами і гротами, які формувалися тут тисячі років завдяки специфічному теплому мікроклімату.

На території парку знаходиться найбільший рівнинний водоспад України — Джуринський (висота 16 м), кілька десятків печер, серед яких гігантські підземні лабіринти у гіпсах — «Оптимістична», «Голубі Озера», «Кришталева», «Млинки», «Вертеба» та ін.

Дністровський каньйон приберег багату цінності для шанувальників різних видів екологічного і активного туризму.

Цікаве поряг

- **Палац графа Бадені XIX ст.**, Тернопільська область, Монастирський район, смт Коропець ☎ 48.930707, 25.180562
- **Замок Стефана Потоцького XVI-XVII ст.**, Тернопільська область, Бучацький район, смт Золотий Потік, Тернопільська область ☎ 48.905246, 25.340365
- **Історико-архітектурний комплекс Бучача XIV-XIX ст.**, Тернопільська область, м. Бучач ☎ 49.062463, 25.395172
- **Язловецький замок XIV-XVII ст., палац та могила блаженної Марцеліни Даровської**, Тернопільська область, Бучацький район, смт Язловець ☎ 48.957286, 25.440347
- **Печерний монастир Св. Онуфрія**, Тернопільська область, Бучацький район, с.Рукомиш ☎ 49.094693, 25.377055
- **Руїни замку в урочищі Червоногород**, Тернопільська область, Заліщицький район, с. Нирків ☎ 48.805219, 25.587768
- **Печера «Кристална»**, Тернопільська область, Борщівський район, с. Кривче ☎ 48.688904, 26.088786

КОНТАКТИ:

Тернопільська область, м. Залішки,
вул. Ольжича, 48

☎ +380355422434

@ dnistercanyon@ukr.net

www www.dnistercanyon.org.ua



НПТ «Хотинський» витягнувся вздовж правого берега Дністра на 160 км у межах Чернівецької області. Це заліснені і степоподібні ландшафти на стрімких схилах Дністровського каньйону — природного дива України. Унікальним явищем є рельєф дністровських стін з еталонними відслоненнями порід різного часу та мальовничим Товтровим пасмом — рештками коралового рифу Сарматського моря.

Прикрашають територію печери з цікавими формами карсту, водоспади карстового походження, у т. ч. найвищий на Буковині 30-метровий водоскид біля с. Гринячка. Надзвичайно вражаючими є магматичні та осадові відклади віком від 10 до 2000 млн. років: граніти, гнейси, пісковики, вапняки, доломіти, гіпси, сланці, піски, мергелі зі слідами прадавньої флори і фауни. Багатству рослинного світу сприяє теплий, майже середземноморський мікроклімат, де навіть весна приходиться на два тижні раніше. Тут збереглися щонайменше 42 види рослин, занесених до



Червоної книги України та міжнародних природоохоронних списків, встановлено перебування 84 видів тварин занесених до Червоної книги України. Мальовничість краєвидів Дністровського каньйону вдало доповнюють сотні археологічних та історико-архітектурних пам'яток, що розширює пропозицію для екотуристів.

Цікаве поряд

- **Державний історико-архітектурний заповідник «Хотинська фортеця»**, Чернівецька область, м. Хотин, вул. Незалежності, 32
 - ☎ +380373122932
 - @ diaz-khotyn@mail.ru
 - www.hottur.org.ua
- **Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець»**, Хмельницька область, м. Кам'янець-Подільський
 - ☎ +380384923116
 - @ niazkamenec@gmail.com
 - www.niazkamenec.org.ua

КОНТАКТИ:

Чернівецька область, м. Хотин,
вул. Олімпійська, 69
☎ +380373523198
@ hotunpark@mail.ru

НПП «Подільські Товтри»



НПП «Подільські Товтри» є найбільшим за площею серед усіх парків України. Його назва походить від слова «товтра», що означає «скельні останці», які височіють над оточуючою рівниною і тягнуться довгим ланцюгом на кількасот кілометрів. Товтри є стародавнім кораловим рифом, який, як геологічне утворення, сьогодні не має аналогів. Їх рельєф складає скеляста дугоподібна гряда висотою 60-65 м над Подільською рівниною, що вирізняється деякими особливостями: вона сильно і густо розчленована глибокими каньйоноподібними долинами лівих притоків річки Дністер. Влітку тут буває різнобарв'я трав, значна кількість яких перебуває під охороною. Восени зріють плоди дерену та терену. Мальовничі пагорби часто мають кілька кам'янистих верхівок, де можна побачити відбитки давніх морських організмів. З їх висот видно сусідні гребені гряди та окремі атоли.

У південно-західній частині парку є дивовижна печера «Атлантида» та деякі менші, а ще

геологічні пам'ятки природи: Китайгородське відслонення — всесвітньо відомий еталонний розріз силурійських відкладів та Смотрицький каньйон — мальовничий витвір природи, на вертикальних стінках якого віддзеркалена історія силуру. Надзвичайно цікавими є меандри річки Смотрич та урочище Недобір — мальовнича товтрова гряда, де річка Тернава теж утворює меандри. Важливим для рекреації НПП є запас мінеральних вод типу «Нафтуся», «Миргородська».

У межах парку зростає понад 100 ендемічних, реліктових і рідкісних видів. Фауна налічує 55 видів ссавців, 214 — птахів, 10 — плазунів, 11 — земноводних та низку видів безхребетних тварин. Два об'єкти — «Бакотська затока» і «Пониззя річки Смотрич» — є водно-болотними угіддями міжнародного значення за Рамсарською конвенцією.

У регіоні збереглися численні місця з археологічними, архітектурними та історико-культур-



КОНТАКТИ:

Хмельницька область,
м. Кам'янець-Подільський,
площа Польський ринок, 6
☎ +380493851270; +380493851771
@ npptovtry@ukr.net
🌐 www.tovtry.km.ua



ними пам'ятками трипільської та черняхівської культур, Київської Русі, середньовіччя. Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець» став переможцем акції «7 чудес

України», а Національний природний парк «Подільські Товтри» став переможцем акції «7 природних чудес України».

Цікаве поряд

- **Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець»**, Хмельницька область, м. Кам'янець-Подільський
 ☎ +380384923116
 @ niazkamenec@gmail.com
 🌐 www.niazkamenec.org.ua
- **Державний історико-архітектурний заповідник «Хотинська фортеця»**, Чернівецька область, м. Хотин, вул. Незалежності, 32
 ☎ +380373122932
 @ diaz-khotyn@mail.ru
 🌐 www.hottur.org.ua



ПОЛІССЯ



Рівнинна територія, вкрита великими площами лісів. Густа мережа річок зі спокійною течією, піщаними берегами, часто з лабіринтами очерету, соковитими квітучими луками. Окрасою Полісся є велика кількість кришталево чистих озер. Тут багато надзвичайно цінних і часом непрохідних болотних масивів, через що територію називають Поліською Амазонією. Трапляються виходи на поверхню гранітних скель Українського кристалічного щита, а місцями видно залишки останнього льодовика у вигляді кам'яних глиб та піщаних дюн. Значні заповідні території. Відсутність масового туризму. Місця заготівлі ягід та грибів. Збережена традиційна дерев'яна архітектура, етнокультурні особливості. Збережений унікальний давній народний промисел – бортництво. На Поліссі збереглося багато легенд на тему природи.

Види активного туризму та відпочинку: екологічний, водний, піший, велосипедний, кінний, скеле-лазіння.



Дивовижний куточок Полісся, відомий своїми озерами та величними лісами. Дивують і зачаровують своєю красою соснові ліси з зеленими мохами та чорничниками, дубово-сосновими та грабово-дубовими лісами, таємничими ялинниками, природними лісовими екосистемами. Найбільше диво цієї землі — озеро. На території парку їх є 23, загальна площа — близько 7 тис. га, що становить одну з найбільш озерних груп Європи. У 2008 році озеро Світязь визнано переможцем у номінації «7 природних чудес України». Завдяки високим біоекологічним та ландшафтним критеріям парк отримав два міжнародних дипломи.

Шацький НПП у розбудові екомережі України розглядається як головне природне ядро міжнародного екологічного коридору, що пролягає Волинським Поліссям. Він є українською частиною транскордонного українсько-білорусько-польського біосферного резервату «Західне Полісся», який створено в рамках програми ЮНЕСКО «Людина і Біосфера» шляхом об'єднання в єдину природоохоронну територію біосферних резерватів «Шацький» (Україна),

«Західне Полісся» (Польща) та «Прибузьке Полісся» (Білорусь). На цих транскордонних територіях знаходяться унікальні в масштабі Європи площі, зі збереженими природно-лісовими та водно-болотними екосистемами.

Флора парку налічує понад 800 видів вищих судинних рослин, 41 вид з яких включено до Червоної книги України. Фауна парку представлена типовими поліськими видами. До Червоної книги України віднесено 66 видів.

Мальовничі природні ландшафти, значна мозаїчність рослинного покриву, ліси, численні озера з чистою та прозорою водою, а також характерний для даної місцевості м'який клімат вирізняють цю територію високим рекреаційним потенціалом.

Для ознайомлення відвідувачів з природою парку обладнані еколого-пізнавальні стежки, візит-центр, інформаційні та рекреаційні пункти, наметові містечка. Тут можна посмакувати чорницями, грибами, покататися у чистій кришталевій воді, провести цікаві природничі дослідження і просто відпочити, поринувши у світ лісу та озер.



КОНТАКТИ:

Волинська область, Шацький район,
с. Світязь

☎ +380335594623

@ shpark@sh.lt.ukrtel.net

🌐 www.shatskyibr.com.ua

НПП «Прип'ять-Стохід»



Територія парку лежить у межах Українського Полісся і є однією з найбільш унікальніших природних комплексів у Східній Європі. Цей край чарує своїми безкраїми лісами, блакитними озерами, луками та болотами, надзвичайно різноманітним рослинним і тваринним світом. Проте найбільш мальовничі краєвиди спостерігаються вздовж річок Прип'ять та Стохід.

Остання має дуже влучну назву, яка повністю характеризує її — «річка сто ходів». Характерною особливістю цих річок є наявність десятків рукавів, русел, затонів, стариць, серед яких безліч заболочених та піщаних островів. І самі місцеві жителі не завжди можуть знайти вірну дорогу серед цих очеретяних «джунглів». Річки та озера парку багаті на рибу, а ліси — на гриби та ягоди. Заплави річок Прип'ять і Стохід відносяться до водно-болотних угідь міжнародного значення (Рамсарський список) і є справжнім пташиним царством із 225 видів птахів. На долю парку припадає 84 види фауни і 42 види флори, які занесені до Червоної книги України.

Поряд з унікальною природою край славиться привітними та гостинними місцевими жителями, які зберегли цікаві місцеві традиції, звичаї, ремесла, культуру. На території парку знаходиться село Сваловичі, побут у якому не змінювався протягом десятиліть і часто залежить від дарів природи.

У парку вже кілька років поспіль проводяться фестивалі, відомі за межами України: міжнародний фестиваль з водного туризму «Поліська регата», основна мета якого — пропаганда екологічних форм туризму, а також міжнародний турнір з ручного сінокосіння «Українська ко-



совиця», метою якого є відновлення низинних боліт як ареалів мешкання рідкісних птахів, що занесені до Червоної книги України: чорного лелеки та прудкої очеретянки.

КОНТАКТИ:

Волинська область, смт Любешів,
вул. Бондаренка

☎ +380336230127; +380336230124

@ npppsl@gmail.com

🌐 www.pripyat-stohid.com.ua



НПП «Голосіївський» — природно-заповідна територія в межах столичного мегаполісу, єдина в Україні й одна з небагатьох у світі. Парк розташований на правобережжі Києва, на межі Лісостепу і Полісся. Складається з п'яти лісових масивів, трьох каскадів ставків, долини річечки Віти, лісових важкодоступних боліт. Більше 50 видів рослин і тварин парку охороняються на національному і міжнародному рівнях.

НПП «Голосіївський» намагається збалансувати рекреаційне навантаження на екосистеми парку, створивши умови для організованого туризму і відпочинку та відвівши потоки відвідувачів від заповідних ділянок. На території НПП облаштовано місця для відпочинку, створено

мережу еколого-пізнавальних маршрутів, налагоджено співпрацю з турклубами та іншими профільними організаціями екологічного та активного туризму, проведення спортивних змагань, фестивалів.



Цікаве поряд

- **Голосіївська пустинь** (Свято-Покровський монастир XIX ст.);
- **Китаївська пустинь** (Свято-Троїцький монастир XVIII–XIX ст. у стилі українського бароко);
- **Голосіївський парк ім. М. Т. Рильського** — пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення, парк розваг і розвинутої рекреаційної інфраструктури;
- **Національний музей народної архітектури та побуту України** (Пирогово);
- **Музей при Головній астрономічній обсерваторії НАНУ;**
- **Музей при Інституті бджільництва ім. П. І. Прокоповича НАГАНУ;**
- **Феофанія** (парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва та пам'ятка архітектури Свято-Пантелеймонівський монастир);
- **Гнилецький монастир в Церковщині** (Пречистенський монастир);
- **Гірськолижна траса** поблизу вело-лижної бази Національного університету фізичного виховання і спорту.

КОНТАКТИ:

Київ, вул. Генерала Родимцева, 6а

☎ +380442210272

@ golospark@ukr.net

🌐 www.nppg.gov.ua

Мезинський НПП



Національний природний парк на північному сході Чернігівської області отримав свою назву завдяки всесвітньовідомій Мезинській археологічній стоянці людей кам'яного віку. Ландшафти території, від поліських до лісостепових, мають розгалужену яружно-балкову систему з лісовими островами. До складу НПП входить частина русла річки Десна, озеро Хотинь і Будищанські озера, береги яких поросли лісом, що формує систему ставків.

Серед рослин парку є свідки епохи динозаврів (сальвінія плаваюча, плаун щитolistий) та гірські папороті, зустрічаються і місцеві рекордсмени: з найбільшою (латаття) та найменшою (ряска горбата) квіткою. Виявлено низку популяцій папороті страусового пера, довжина окремих листків якого досягає 2 м.

Світ тварин може здивувати найбільшим жуком (жук-олень), найкрасивішим метеликом (махаон), отруйним павуком (тарантул), рідкісною осетровою рибою (стерлядь), червонокнижним чорним лелекою та найбільшою твариною України (лось). До міжнародних та на-

ціональних актів про охорону природи входять 150 видів птахів парку.

Найбільш унікальним природним об'єктом Мезинського НПП є ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Рихлівська дача» з нетиповими для Лівобережного Полісся ділянками листяних лісів: серед багатовікових дерев є і 800-річний «Цар-дуб» із братами-дубами по 400-500 років, і «Старовинна ялинова алея» із 79 дерев ялини звичайної віком понад 100 років. Поряд з територією заказника знаходиться Свято-Миколаївський чоловічий монастир 1654 року заснування, монахи якого понад 300 років зберігали цей заповідний ліс.

Пузирева гора — найкращий оглядовий майданчик на заплаву Десни, звідки можна спостерігати унікальне озеро Підкова щастя. Пагорб з поверхні сформований льодовиковими відкладами під якими залягає крейда з масою цікавих скам'янілостей часів «давнього моря». У с. Мезин знаходиться Каолінова гора з білої глини (каоліну), яку в XIX ст. використовували для виробництва фаянсового та порцелянового посуду.

Цікаве поряд

- **Історико-культурний музей-заповідник «Слово о полку Ігоревім»**, Чернігівська область, м. Новгород-Сіверський, вул. Пушкіна, 1
 - ☎ +380465821149; +380465821540
 - @ slovo@cg.ukrtel.net
 - www www.ns-slovo.org.ua
- **Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця»**, Чернігівська область, Бахмацький район, м. Батурин, вул. Гетьманська, 74
 - ☎ +380463548008
 - @ baturin.capital@ukr.net
 - www www.baturin-capital.gov.ua

КОНТАКТИ:

Чернігівська область, Коропський район,
с. Свердловка, вул. Свердлова
☎ +380465635813; +380674616093
@ mezinpark@mail.ru
www www.mezinpark.com.ua



Парк уособлює в собі велич і красу українського Полісся з його мішаними лісами. За своїми ландшафтними особливостями, використанням і режимом охорони територія парку чітко поділяється на дві частини, з'єднані між собою вузькою смугою, — Придеснянську на заході та Старогутську на сході. Відповідно тут існує і два важливі природні комплекси: заплава Десни із старицями, протоками, луками, високими травами, перелісками з ясена, дуба та осики та соснові ліси з чагарниками і осоковими болотами, сфагновими мохами.

Заплава Десни в межах національного парку — один із найкраще збережених природних комплексів заправ великих річок в Україні. У Придеснянській частині рослинний покрив представлений комплексом заправної рослинності (лучної, болотної, водної, ділянок заправних лісів) та лісів на боровій терасі, що широкою смугою тягнеться вздовж заплави, має горбистий рельєф і вкрита сосновими та дубово-со-

сновими лісами. Тваринний світ представлений видами навколводного, водно-болотного та лісового комплексів з типовими мешканцями річкових заправ.

Рослинність Старогутської частини парку на 80% площі — це соснові ліси: зеленомохові та чорницево-зеленомохові. На пониженнях терас зростають вологі та заболочені ліси з переважанням берези, а на більш багатих ґрунтах в західній частині парку — дубові ліси. Тут переважають види фауни лісового комплексу, включно з такими великими, як лось європейський.

Чисельність водойм, що різняться за швидкістю течії, морфологією, характером дна та іншими характеристиками, зумовлює наявність багатой іхтіофауни і високе різноманіття водної та прибережно-водної рослинності, що ідеально підходить для гніздування більше 200 видів птахів. Особливої уваги заслуговують хижі птахи. Один з них, сич волохатий, став символом парку.

**КОНТАКТИ:**

Сумська область, м. Середина-Буда,
вул. Новгород-Сіверська, 62

☎ +380545171449; +380545172170

@ nppdesstar@gmail.com

🌐 www.nppds.narod.ru

ПОБУЖЖЯ



Рівнинна частина України з мальовничими ландшафтами, де на поверхню виходить найдавніше геологічне утворення — Український кристалічний щит у вигляді гранітних скель та порогів на річці Південний Буг та її притоках. Розташовується в зоні лісостепу і степу, що формує значну різноманітність. Південний Буг — найбільша річка України, що знаходиться повністю на її території. Тут збереглися залишки старих млинів, збудованих з місцевого каменю. Багато археологічних та архітектурно-історичних пам'яток. У середній течії річки знаходяться давні палаци, а південне Побужжя оповите легендами, пов'язаними зі скіфами.

Види активного туризму та відпочинку: водний, пішохідний, велосипедний, скелелазіння. Місце проведення низки змагань національного рівня.



Територія природного парку по праву входить до семи природних чудес України. Мальовничі і дивовижні ландшафти парку створюють масивні гранітні скелі, які річка Південний Буг та її притоки обточують тисячі років. Серед наймальовничіших місць парку — урочища Гард та Протич, Мигіївський каньйон, гирло річки Велика Корабельна, Арбузинський, Актівський та Петропавлівський гранітні масиви з каньйонами посеред степу. Масштабні краєвиди парку просто вражають!



До складу місцевої флори входить понад 1000 видів судинних рослин, 34 з них занесено до Червоної книги України. А урочище «Лабіринт» відоме своїми віковими дубами.

Фауна хребетних тварин нараховує близько 300 видів, 23 з яких знаходяться під охороною. Цікавим об'єктом є незвичайна степова колонія сірих чапель.

Дивує історія майже кожного куточка НПЛ «Бузький Гард». У V ст. до н.е. цими місцями мандрував давньогрецький історик Геродот, який назвав їх Ексампеєм — «священими шляхами». На іншій території парку, на острові Гард, був адміністративний центр Буго-Гардової козацької паланки — стратегічний прикордонний митний та сторожовий пункт на межі зі степом. Пороги,

КОНТАКТИ:

Миколаївська область,
Первомайський район, с. Мигія,
вул. Колгоспна, 42

☎ 48.027305, 30.959447

✉ nppbg@ukr.net

🌐 www.buzkiy-gard.org


Цікаве поряд

- **Музей Ракетних військ стратегічного призначення** — один з унікальних військових музеїв Збройних Сил України. Для створення музею використані бойова позиція і командний пункт ракетного полку 46 ракетної дивізії Ракетних військ стратегічного призначення.

Миколаївська область, Первомайський район

 www.rvsn.com.ua

- **Екологічна стежка природного заповідника «Єланецький степ»**, Миколаївська область, Єланецький район, с. Калинівка

 +380515997214



або «брояки», оспівані у запорізьких та гайдамацьких легендах і переказах, існують донині. Це Запорізька брояка, острів козака Мамає, скелі Турецький стіл, Гайдамацьке сидіння, Пугач, Гайдамацька балка та ін. Недалеко звідси знаходяться історичні архітектурні пам'ятки XIX ст. — будівлі, що належали родині Скаржин-

ських, красиві споруди сторічних кам'яних млинів. А сучасна історія популярності цього національного парку пишеться туристами: в урочищі Протич розташована одна з найкращих у Європі природних трас водного слалому, а стрімкі скелі каньйонів приваблюють спортсменів-скеเล-лазів.





Територія парку розташована на схилах Подільської височини (Вінницька обл.), мальовничих берегах річки Савранки і є південними воротами подільського краю. В геологічній основі парку — фундамент з кристалічних гірських порід, на поверхні — рівнина, посічена балками та ярами і вкрита змішаними грабово-дубовими лісами. На території парку багато природних куточків, які приваблюють відвідувачів своєю мальовничістю та багаті на рідкісний рослинний світ. Одним з таких є відкаслик татарниколистий — «жива викопна рослина» — релікт, який дійшов до нас з часів третинного періоду, коли в Україні панував субтропічний середземноморський клімат. Саме тому ця рослина селиться тільки на теплих схилах, де природа ніби

зберегла клаптики природних резерватів, щоб живі прищельці з давнини дивували нас своєю незвичайною красою. Особливої уваги варті місцеві орхідні.

Цікаво буде побачити річку Савранку, загальна довжина якої 97 км, оскільки вся територія парку, за виключенням північної частини, відноситься до її басейну.

Територія НПП «Кармелюкове Поділля» багата на культурно-історичну спадщину. Тут знаходяться археологічні пам'ятки, які до сьогодні беруть таємниці минулого.

КОНТАКТИ:

Вінницька область, Троянецький район, с. Ободівка, вул. Котовського 20

☎ +380980507588; +380980507544

Цікаве поряд

- Палац Собанських в Ободівці
☎ 48.404771, 29.240042

ПОДНІПРОВ'Я



Горбиста рівнина з великою кількістю глибоких ярів і балок. Основу території складає річка Дніпро з її притоками. Мальовничі і чисті рівнинні річки, що течуть через зарості очерету та подекуди мають надзвичайно цінні і красиві плавневі зони. Багато водосховищ на річці Дніпро. Характерною ознакою річок регіону є переважно високий правий берег. Унікальний рельєф Канівського природного заповідника — наслідок дії давнього льодовика. Багато островів, частина з яких заповідна. Значне археологічне, історичне, культурне багатство регіону. Історичні центри козацтва та місця, оповиті легендами. Відомі центри народних ремесел.

Види активного туризму та відпочинку: гірськолижний, велосипедний, водний, вітрильний, пішохідний, подієвий, археологічний, парашортний, повітроплавання, скелелазіння, археологічний.



Ічнянський національний природний парк являє собою неповторні водно-болотні ландшафти з балками та річковими долинами, утвореними річечками Удай та Іченька. Серед природної лісової рослинності переважають дубові та грабово-дубові ліси, розташовані в основному в центральній та південно-східній частинах парку. У західній його частині поширені липові ліси, у північній – соснові. Уздовж русел річок та у вологих зниженнях — трав'яні евтрофні болота. Є також лісові болота у долині Удаю, вздовж

Іченьки та їхніх притоків, а також у зниженнях заплавлених цих річок.

Гармонійне поєднання природного ландшафту та кліматичних умов обумовлюють високий рекреаційний потенціал парку. Для туристів парк пропонує еколого-пізнавальні маршрути, облаштовані пункти короткострокового відпочинку, модульну споруду з кімнатами готельного типу для тривалого відпочинку, прокат туристичного спорядження. Особливо цікавими є подорожі взимку: лижна прогулянка до засніженого лісу подарує можливість погортати сторінки «білої книги слідів», яку щоденно «пишуть» лісові мешканці. Улітку ж допитливе око може побачити біля 50 рідкісних та малопоширених видів флори України. З тварин, занесених до Червоної книги України, тут водяться очеретянка прудка, борсук, видра річкова, жук-олень та ін. Парк відіграє важливу роль у збереженні унікального біорізноманіття північної частини лівобережного лісостепу.

Цікаве поряд

- **Державний дендрологічний парк «Тростянець»**
☎ 50.784100, 32.816809
- **Національний історико-культурний заповідник «Качанівка»**; Чернігівська область, Ічнянський район, с. Качанівка, вул. Глінки, 1
☎ +380463324115
@ nikz.kachanovka@gmail.com
www www.kachanovka.in.ua
- **Сокиринський архітектурно-парковий комплекс**, Чернігівська область, Срібнянський район, с. Сокиринці
☎ 50.695824, 32.767333
- **Садиба зеленого туризму «Соколиний хутір»**, Чернігівська область, Ічнянський район, с. Петрушівка, вул. Набережна, 68
☎ +380463324134; +380679566751
@ info@hutir.net
www www.hutir.net
- **Густинський Свято-Троїцький жіночий монастир**, Чернігівська область, Прилуцький район, с. Густинь
☎ +380463766129
@ gustynia@gmail.com
www www.gustynia.kiev.ua

КОНТАКТИ:

Чернігівська область, м. Ічня,
вул. Лісова, 43

☎ +380463325175; +380463325295

@ ichn_park@mail.ru

www www.ichn-park.in.ua



Національний природний парк «Пирятинський» розташований у північно-західній частині Пирятинського району Полтавської області. Територія парку простягається вздовж долин річок Удай, Перевод, Руда. Основні елементи рельєфу — водороздільні плато, річкові долини, балки, яри, степові поди. Рельєф відноситься до ерозійного типу, тобто утворений талими водами льодовика, річками, тимчасовими водотоками. Найбільшою річкою парку є Удай. Річка Удай — перша на схід від Дніпра річка, яку оминула меліорація. Звивисте річище річки Удай подекуди має форму «вісімки». Ділянки протяжністю 20 км і більше заростей сухого очерету з численними протоками створюють справжній лабіринт.

Серед рослинного світу Парку відмічено 65 рідкісних та зникаючих видів, занесених до Червоних книг України і Європи та охоронних списків. Тут зосереджено значне різноманіття тварин, з яких 258 – рідкісні види, виділені за на-

ціональними і міжнародними критеріями. Орнітологи нараховують 138 видів птахів, серед яких 14 — червонокнижні.

Одним із ключових місць парку є урочище «Пологи» поблизу с. Олександрівки — надзвичайно цікаве як за гідрологічними особливостями, так і за різноманіттям тваринного світу. В природній низині сформовано 14 постійних та тимчасових водойм — «степових блюдець». Тут спостерігали 4 види птахів, занесених до Червоної книги України: лунь лучний, підорлик великий, журавель сірий, сорокопуд сірий.

Урочище «Бурти» — найвідоміша археологічна пам'ятка Пирятинського району із залишками давньоруського городища Полкостень. «Буртам» надано статус комплексної пам'ятки природи. Тут ростуть червонокнижні ковила волосиста, сон чорніючий. Мешкають рідкісні комахи: богомол звичайний, сфекс рудуватий, метелики — махаон та подалірій. Поряд з парком знаходиться велика кількість археологічних та історико-архітектурних пам'яток різних епох, з яких особливо захоплююче виглядають кургани.

Цікаве поряд

- **Яготинський державний історичний музей** (має декілька філіалів), Київська область, м. Яготин, вул. Незалежності, 114
☎ +380457555168
- **Спасо-Преображенський Лубенський Мгарський монастир**, Полтавська область, Лубенський район, с. Мгар
☎ +380536154806
🌐 www.mgarsky-mon.church.ua
- **Густинський Свято-Троїцький жіночий монастир**, Чернігівська область, Прилуцький район, с. Густинь
☎ +380463766129
@ gustynia@gmail.com
🌐 www.gustynia.kiev.ua

КОНТАКТИ:

Полтавська область, м. Пирятин,
вул. Червоноармійська, 14

☎ +380535832386

@ parkpyr@meta.ua

🌐 www.npp-p.org.ua



Парк розташований на межі Черкаської та Полтавської областей, у нижній частині долини річки Сули з метою збереження цінних природних та історико-культурних комплексів і об'єктів Середнього Придніпров'я. Високий правий берег Сули має слабо почленований рельєф. Більші острови піднімаються над рівнем води на 2-6 м. Дрібні острови невисокі, значну частину часу знаходяться під водою. Північна територія складена в основному незатопленою частиною заплави Сули із старичними озерами та заболоченими ділянками, а також першою надзаплатною терасою ріки.

Кількість видів судинних рослин парку перевищує 600. У складі флори є чимало видів, що охороняються на різних рівнях. П'ять з них занесено до Червоної книги України.

У фауністичному відношенні Сульська затока Кременчуцького водосховища є однією з найбільш цінних та багатих ділянок Придніпров'я. Дуже важливе значення вона має для водних

тварин і тих, що мешкають поблизу води або в певні періоди річного циклу пов'язані з нею. Особливу роль Сульська затока відіграє для риб і водно-болотних птахів.

Територія національного природного парку інтенсивно використовується для різних рекреаційних занять, в тому числі водного туризму, любительського та спортивного рибальства. Приваблива територія для пляжно-культурного відпочинку. На берегах Сульської затоки та островах мають місце такі види рекреаційних занять, як збирання грибів, ягід. На узбережжі затоки в районі сіл Дем'янівка, Погребняки, Липове функціонують бази тривалого відпочинку сезонного типу.

Суттєве значення набуває пізнавальний відпочинок: екскурсії по водних маршрутах і по суші, катання на човнах, фотополювання та ін. Сульська затока є дуже перспективною для розвитку наукового, екологічного та краєзнавчого туризму.



КОНТАКТИ:

Полтавська область, смт Семенівка,

вул. Чапаєва 12

☎ +380534191108

✉ npp-ns@ukr.net

🌐 www.nppns.at.ua

НПЛ «Великий Луг»



Усі народи, які пройшли територією України, залишили свій слід у Великому Лузі. На Кучугурах — залишки печенізького міста, в Басаньці — могили та стоянки XIV та IV ст. до н.е., по всій території — кургани, в урочищі Штоль-

ні — печери часів Запорозької Січі, в урочищі Великий Луг — стоянки доби палеоліту. Десятикілометрова Маячанська балка з унікальними флорою та фауною заплавних лісів давнього Дніпра та дивовижними карстовими провалами до 12 м глибиною і 50 м у діаметрі була татарським шляхом на Русь. Виходи печер приваблюють у ці місця багатьох рідкісних видів кажанів, в у самих печерах гніздиться рідкісний представник ниркових качок – огар.

На території парку знаходиться два водноболотних угіддя міжнародного значення: заповідна зона — архіпелаг Великі та Малі Кучугури і рекреаційна зона — заплава Сім Маяків. У процесі водної ерозії утворились унікальні геологічні зрізи берегів Каховського водосховища, на яких видно процеси ґрунтоутворення з часів пізнього міоцену. У шарах ґрунту залягає унікальна викопна фауна третинного (жирافي, гієни та ін.) та четвертинного (південний слон, мамонт, шерстистий носоріг та ін.) періодів.



КОНТАКТИ:

Запорізька обл., Василівський район,
м. Дніпрорудне, вул. Зелена, 3

☎ +380617566578

✉ grandmeadow@ukrpost.ua

🌐 www.grandmeadow.org.ua



Села Балки, Маячка, Скельки та нині затоплене село Басанька були козацькими зимівниками, збереглися козацькі поховання. Саме тут уперше в Європі були створені штучні ліси, які козаки висаджували з військово-оборонною метою. Ділянки Кінсько-Базавлуцьких плавнів — вотчина козацтва та місце розташування столиці Золотої Орди — міста Гюлістан були знищені Каховським водосховищем.

Тут збереглися старі штольні з видобутку вапняку у XVIII–XX ст., які стали домівкою для багатьох видів тварин, у т.ч. червонокнижних.

Цікаве поряд

- **Історико-архітектурний музей-заповідник «Садіба Попова»**, Запорізька область, м. Василівка, вул. Гагаріна 12
www.zamokpopova.org.ua
- **Національний заповідник «Хортиця»**, м. Запоріжжя, острів Хортиця
 ☎ +380612525188; +380959147706
 @ zapovidnyk@mail.ru
www.ostrov-hortica.org.ua
- **Національний історико-археологічний заповідник «Кам'яна Могила»**, Запорізька область, Мелітопольський район, с. Мирне,
www.stonegrave.org

СЛОБОЖАНЩИНА



Переважно рівнинна територія в межах басейнів Дніпра та Дону, помережена ярами та балками. Знаходиться на межі лісостепу та степу, що й формує її краєвиди. Тут густі лісові масиви, весняні розливи річок та болота, як на Поліссі. Південніше пейзажі Слобожанщини доповнюють значні крейдові масиви білого кольору — т. зв. «крейдові гори», які мальовничо виглядають у період весняного цвітіння квітів. І саме тут гарні місця для спостереження за бабаками. Слобожанщина — історичний край, тому знайомство з природою доречно суміщати із відвідуванням палаців та музеїв.

Види активного туризму та відпочинку: велосипедний, водний, вітрильний, пішохідний, подієвий, археологічний, парапланеризм, повітроплавання, скелелазіння.



Парк знаходиться у південно-східній частині Сумської області і простягається на 120 км уздовж долини чарівної і тихоплинної річки Ворскла, яка є однією з найчистіших і найкрасивіших річок України. Його унікальність — у збереженому різноманітті мальовничих ландшафтів лівобережного лісостепу: низинній заплаві, сфангових болотах, реліктових корінних лісах, багатих на генофонд рослинного і тваринного світу, незайманих луках і болотах, у т. ч. одному з найбільших боліт лівобережного степу.

У межі парку увійшли три гідрологічні заказники загальнодержавного значення загальною площею близько 9,5 тис.га, розташованих у заплаві Ворскли. Також до складу парку увійшли 6 заповідних урочищ (найбільше - «Литовський бір», що безпосередньо прилягає до русла річки — унікальний реліктовий сосновий ліс, у якому зустрічаються дерева віком понад 200 років) та дві пам'ятки природи місцевого значення.

Цікаве поряд

- **Тростянець**, Сумська область, архітектурні пам'ятки міста: Благовіщенська церква (1744 р.) у стилі раннього класицизму з елементами бароко; Круглий двір (1749 р.) — унікальна архітектура поміщицької садиби у вигляді овальної фортеці; парк з палацом Голиціна (1762 р.) з дендрарієм, озерами і дерев'яними скульптурами; парк «Нескучне», грот Німф (1809 р.) — пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення; Вознесенська церква (1913 р.) за проектом архітектора О. Бекетова з тонким, художнім декором.
- **Охтирка**, Сумська область, архітектурні пам'ятки міста: Покровський кафедральний собор (1768 р.) у стилі українського бароко за проектом В. Растреллі. Ансамбль собору включає Введенську церкву-дзвіницю (1784 р.) і Церкву Різдва Христового (1825 р.); Церкву Архангела Михайла та храм Георгія Побідоносця (Юріївська церква). Обидва храми відносяться до середини XIX ст.

На території парку описано близько 400 видів рослин, частину з яких занесено до Червоної чи Зеленої книг України: косарки тонкі, болотяні орхідеї, рябчик руський, надзвичайно рідкісна шейхцерія болотна, латаття сніжно-біле, глечики жовті, сон лучний. А також виявлено червонокнижний гриб — мутін собачий та біля 60 видів лікарських рослин.

На території НПП «Гетьманський» створено декілька обладнаних екологічних стежок, відзначаються давні народні свята, наприклад Водохреща або Івана Купала. Чудові природні краєвиди на території парку межують з історико-культурною спадщиною краю (від скіфських курганів до XX ст.) Назва парку пов'язана зі славними козацькими традиціями Сумщини. Гетьманщина — українська держава на території центральної і північно-східної України. Після проголошення Глухова столицею Гетьманщини тут правили чотири гетьмани — Данило АPOSTол, Іван Скоропадський, Кирило Розумовський та Павло Полуботок. На території Сумщини знаходились центральні державні установи Гетьманщини, а також гетьманські маєтки.

КОНТАКТИ:

Сумська область, м. Тростянець,
вул. Миру, 6

☎ +380545866287

@ getmanparks@mail.ru

🌐 www.getmanski.info



Територія парку є надзвичайно цінною частиною екологічної мережі Харківщини, що поєднує в собі красу Полісся та Лісостепу, різноманіття ландшафтів та багатство рослинного і тваринного світу. На правому, корінному березі річки Мерла домінують кленово-липові діброви природного походження, на лівому — соснові бори.

Найбільшу цінність становлять гіпно-сфагнові болота і сфагнові торфовища, більш характерні для зони Полісся. Болота парку утворюють цілісний масив з-понад 200 боліт. Візитною картою НПЛ «Слобожанський» є реліктові озера та перехідні невеликі болота, що збереглися з часів останнього льодовикового періоду, і їх рослинні угруповання, які є унікальними для Харківської області.

У парку діє декілька екомаршрутів. Стежка «До торф'яних боліт» показує види боліт, котрі є візитною картою національного природного парку «Слобожанський». На болотах можна

зустріти таких представників флори, як вербо-зілля звичайне, пухівка піхвова, вовче тіло болотне, плаун річний, бобівник трилистий, осока дерниста тощо, а також одних з найбільш загадкових представників сфагнових боліт — рясичку круглолисту та пухирника звичайного, оскільки вони живляться комахами. На цьому маршруті можна ознайомитися з будиночками найбільшого гризуна НПЛ «Слобожанський» — бобра річкового.

Екостежка «Мурафська дача» розташована на правому березі річки Мерчик. Йдучи нею, можна спостерігати унікальні ландшафти заплави річки, різновікові соснові та дубові доростани природного походження у вологій кленово-липовій діброві — залишки дубових пралісів на боровій терасі, де зустрічаються рідкісні представники флори не тільки для Харківської області, але й для східної частини України. Тут трапляються дерева дуба звичайного віком 170-200 років і висотою до 26 м з діаметром стовбура до 110 см. На окремих ділянках зростають екзотичні дерева та чагарникові види рослин.

Цікаве поряг

- **Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Краснокутський»**, Харківська область, м. Краснокутськ, с. Основинці
☎ +380575630988
- **Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Шарівський» і палац XIX ст.**, Харківська область, Богодухівський район, смт Шарівка
☎ 50.043917, 35.430167
- **Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Наталіївський»**, Харківська область, Краснокутський район, с. Володимирівка
☎ 50.075994, 35.284794
- **Національний музей-заповідник українського гончарства**, Полтавська область, смт Опішне
☎ +380535342416; +380535342417
@ opishne-museum@ukr.net
www www.opishne-museum.gov.ua

КОНТАКТИ:

Харківська область, смт Краснокутськ,
вул. Зарічна, 15
☎ +380575631261
@ npp_slobozhanskiy@ukr.net
www www.slobozhanskiy.ho.ua

У самому центрі Харківської області, на берегах річки Сіверський Донець, розташований Національний природний парк «Гомільшанські ліси» — мальовничий куточок Лівобережної України. Великі лісові масиви та різноманіття природних умов створили своєрідний резерват, в якому збереглися всі представники фауни та флори, характерні для сучасного лісостепу. На території парку багато історичних пам'яток: городища скіфських часів та періоду Київської Русі, залишки козацького монастиря.

Гомільшанські ліси — це кілька великих лісових масивів на берегах Сіверського Донця та найбільший масив нагірних дібров Харківщини вздовж річки Гомольші. Картину порослих дібровами крутих схилів Дінця доповнюють характерний ландшафт заплави Дінця, де луки чергуються з дубовими та осиковими гаями, ділянки нагірних дібров зі старезними дубами і корінні соснові бори природного походження.

Перепади висот складають 100 м, що особливо помітно в долині Сіверського Дінця біля Козачої гори та між селами Коропів Хутір і Гайдари. Далі від річкової долини схили ярів не менш стрімкі, а їх днища ширші й зайняті мальовничими болітцями в оточенні луків та вікових дібров. Історія залишила себе у назвах окремих частин парку: Муравський Шлях, Городищенська гора, Монастирська гора, Пташина гора, славетна Козача гора.

Територія Гомільшанських лісів багата на різноманітні й мальовничі ландшафти: ковилові степи, вікові діброви на урвистих схилах Сіверського Дінця, високі соснові ліси на горах біля ріки, темно-зелені бори, білосніжні річкові пляжі та пустища бороваї тераси, старі заболочені вільшаники, наїжачені поваленими велетнями ліси річкових заплави, море очерету, що шелес-





тять на вітру, соковиту зелень заболочених луків, чистоту лісових струмків, що несуть свої води у сяючих піщаних ложах. Озера природного походження представлені невеликими заболоченими западинами посеред діброви, заплавами озерами, плесами дрібних річок та струмків.

Діброви національного парку є одними з найстаріших на Лівобережній Україні: збереглися біля 500 га лісу віком 130-150 років, зустрічаються і 200-300-річні дуби та один з найстарших дубів України, якому майже 600 років. На території парку росте 14 рідкісних та зникаючих природних середовищ, занесених до Бернської конвенції. Перелік рідкісних рослин становить 138 видів, серед яких зозулинцеві, релікти третинного, льодовикового і післяльодовикового періодів, ендеміки.

Тваринний світ НПТ включає різноманітні зоогеографічні групи, у тому числі середземноморського походження, а також релікти атлантичного, третинного і льодовикового походження. Серед них 132 рідкісні та зникаючі види тварин, занесених до охоронних списків.

Територією парку проходить низка екологічних стежок, а у рекреаційних зонах свої послуги туристам надають місцеві бази відпочинку.

Цікаве поряд

- **Харків**, історико-архітектурний комплекс
 www.tic.kh.ua
- **Меморіальний будинок-музей І. Рєпіна**, Харківська область, м. Чугуїв, вул. Р. Люксембург, 8
 www.repin.chuguev.net

КОНТАКТИ:

Харківська область, Зміївський район,
с. Задонецьке, вул. Курортна, 156

 +380574730960

 gomolsha@yandex.ru

 www.gomilsha.org.ua

НПП «Дворічанський»



НПП «Дворічанський» — унікальний та найбільший в Україні осередок крейдяних ландшафтів і притаманної їм флори і фауни. Крейдяні гори є частиною крейдяного масиву, утвореного на дні давнього моря в мезозойську геологічну еру. Серед різноманіття природних комплексів Дворічанського НПП можна виділити крейдяні степи, байрачні і заплавні діброви, чорнолісся та заплавні луки.

Відслонення корінного берега та прилегли до них ділянки крейдяного та чагарникових степів мають велику ботанічну цінність. До цих унікальних рослинних угруповань належать рідкісні, реліктові, ендемічні види. Усього в складі флори парку відзначено 37 видів, що потребують охорони. З них 22 види є ендемами і 30 видів, занесених до Червоної книги України.

Для крейдяних відслонень характерна специфічна фауна хребетних та безхребетних, що складається зі степових видів та мешканців уривистих, кам'янистих місцевостей. Типовими для крейдяних ділянок із ссавців є бабак степовий, тхір степовий, тушканчик великий і сліпак звичайний; із плазунів — червонокнижні гадюка степова та європейська мідянка.

Орнітофауна крейдяних відслонень виявила досить стабільний за своїм складом комплекс, притаманний місцевості гірського типу. Слід зазначити відносно велику кількість рідкісних видів денних хижаків, у тому числі й занесених до Червоної книги України орла-карлика, орлана-білохвоста, лучного луня.

Особливе місце займає рекреаційний потенціал річки Оскіл. Своєю чистою водою та швидкою течією річка завдячує крейдяним породам берегів. У парку є можливість відвідати Лісову та Степову екологічні стежки. Лісовий маршрут



пролягає по байрачному лісу, який відноситься до зникаючої групи лісів, невелика кількість яких збереглась на території степової та лісостепової зони України. Степовий екомаршрут, який пролягає біля крейдяних схилів заповідної зони, знайомить з неповторною фауною та ендемічно-реліктивною флорою крейдяних степів.

КОНТАКТИ:

Харківська область, Дворічанський район, селище Дворічне,
вул. Привокзальна, 51
☎ +380575076268
@ dvorichnpp@ukr.net



Розташований у степовій зоні, в долині річки Сіверський Дінець, парк має геологічний фундамент із білої крейди та крейдоподібного мергелю. Ландшафтне різноманіття території парку представляють лісова хвиляста височина з чорноземами, порізана балками, ярами, із заплавно-терасовим комплексом річки та її приток із лучними та лучно-болотними ґрунтами.

Найбільше ботаніко-географічне значення мають крейдянні соснові бори, дубові ліси з грабом та кленом татарським, луки і трав'яні болота, що трапляються фрагментарно, у яких формуються дуже цінні комплекси лісової рослинності і водно-болотних угідь — осередки масового гніздування птахів і водні угруповання сальвінії плаваючої. Загалом флора парку налічує майже 1000 видів рослин, серед яких кілька десятків рідкісних. Особливим надбанням є наявність тюльпана дібровного, рябчика руського та кількох представників орхідних.

Природа національного парку та його околиць ще зберегла умови для існування багатьох рідкісних птахів, таких як скопа, тювик, змієїд, орлан-білохвіст, балобан, боривітер степовий, журавель сірий, ходуличник. У заплаві річки та

байрачних дібровах зустрічається горностай — дуже рідкісний для Східної України вид, а у скелях крейдяних гір живе рідкісний для Європи птах — пугач. Серед інших видів ссавців тут можна зустріти червонокнижних видру та бурсука.

Унікальність території визначається наявністю своєрідних і неповторних природних комплексів. Передусім це скелі над річкою Сіверський Донець. Вони велично піднімаються над рікою і височать на 100–120 м. Крейдянні бори, а з лівого боку ріки, навпроти круч, — трьохсотлітня заплавна діброва насінневого походження. Серед цікавих природних об'єктів національного парку слід назвати урочище «Маяцька дача», яке репрезентує особливу сторінку в історії степового лісознавства й охорони природи. Тут на площі близько 5000 га сформувалися унікальні діброви, а в балці «Макатиха» цього урочища деякі лісові ділянки справляють враження первісного лісу.

Цікаве поряд

- **Свято-Успенська Святогірська Лавра**, Донецька область, м. Святогірськ
☎ +380664833007; +380981233180
@ svlavra@ukr.net

КОНТАКТИ:

Донецька область, м. Слов'яногірськ,
вул. 60-річчя Жовтня, 1
☎ +380626255733
@ svgor@slav.dn.ua

ПРИМОР'Я



Рівнинна безліса територія степової зони з теплим кліматом, обмежена на півдні Чорним та Азовським морями. Багато лиманів і солончаків зі значними покладами лікувальних грязей та солі. Окремою рисою регіону є білосніжні піщані коси з цікавою флорою та фауною, а також високі лесові морські береги. Унікальними є значні території природних та археологічних заповідників у гирлах Дунаю, Дністра, Південного Бугу та Дніпра. Примор'я — мекка орнітологічного туризму. Тут існує давня традиція виноробства і оригінальна етнічна культура. На кількості кілометрів морського узбережжя є багато рекреаційно-відпочинкових зон.

Види активного туризму та відпочинку: вітрильний, водний, дайвінг, орнітологічний, екологічний, археологічний, велосипедний, подієвий, дайвінг, парашланеризм.



Створений з метою збереження рідкісних природних ландшафтів і зникаючих видів тварин та рослин. Понад 80% площі території парку становлять акваторії озер, лиманів і Чорного моря. Лимани і озера є головним скарбом парку: Шагани, Алібей, Бурнас, Магалевське, Мартаза, Будури, Карачаус, Хаджидер, Курудіол, Солоний, Джаншейський і Малий Сасик.

Самою природою створені сприятливі умови для життя багатого рослинного і тваринного світу. Фауна представлена 361 видом тварин, з яких 73 види занесено до Червоної книги України та в міжнародні списки. Із рідкісних ссавців у національному природному парку можна зустріти косулю, видру річкову, норку європейську, горностая, декілька видів кажанів та афаліну чорноморську. Найбільш численними є кабани, вовки, лисиці, куниці, зайці, їжаки, вужі та полози жовтобрюхі. Проте найбільшим багатством тузловської групи лиманів, що надає їм унікальності, є фауна птахів. Загальна кількість видів птахів, що тут живуть (zareєстрованих протягом цілого року) — більше 200, а це перевищує половину всієї орнітофауни України.



Територія поряд з Тузловськими лиманами — прекрасна рекреаційно-оздоровча зона, яка безпосередньо межує з Чорним морем, тому тут знаходиться низка курортних зон. На дні лиману Бурнас знаходиться лікувальна голуба глина, аналогічна природним покладам цього цілющого продукту в Мертвому морі та Сакському озері. Для активного і змістовного відпочинку туристів у парку організовані піші, водні, велосипедні та комбіновані екологічні маршрути.

Цікаве поряд

- **Дунайський біосферний заповідник**, Одеська область, Кілійський район, м. Вилкове, вул. Татарбунарського Повстання, 132а
 ☎ +380484331195
 @ reserve@it.odessa.ua
 🌐 www.dbr.org.ua
- **Центр етнографічного, зеленого, сільського туризму та сімейного відпочинку «Фрумушика Нова»**
 🌐 www.frumushika.com

КОНТАКТИ:

Одеська область, м. Татарбунари,
 вул. Радянської Армії, буд. 5
 ☎ +380484431196; +380484432196
 @ tyzlivski_lumanu@ukr.net
 🌐 www.tyzlivski-luman.ucoz.com

Нижньодністровський НПП



Нижньодністровський національний природний парк розташований у межах водно-болотних угідь міжнародного значення «Північна частина Дністровського лиману» та «Межиріччя Дністра-Турунчука». Рекреаційна привабливість межиріччя річок Дністер і Турунчук полягає в сприятливих природно-кліматичних умовах пониззя Дністра, біологічному різноманітті і цікавих ландшафтах: рівнинних, порізаних водотоками заплавах, плавунях – казкових утвореннях, що складаються з міцно сплечених коренів очерету, рогозу, комишу та намулених наносів, низинних болотах, плавневих озерах. Унікальності ландшафту додає русло Дністра на звивистій ділянці з великою кількістю вигинів річища — меандрів, які з часом можуть прориватися в найвужчій частині, прокладаючи новий короткий шлях, а у залишеному річищі утворюються озерця-стариці.

Виключне екологічне значення мають водно-болотні угіддя, що є місцями гніздування, линьки і зимівлі для птахів, які мігрують між Європою, Азією та Африкою. Тут зустрічається 58 видів, занесених до Червоної книги України і списків Міжнародного союзу охорони природи.





Фауна ж у цілому налічує більше 1000 видів представників. У напіввільному випасі утримуються лани та муфлони. Поширені тут і червонокнижні тварини: кіт лісовий, видра річкова, норка європейська, горностай, ховрах крапчастий, нічниця ставкова, вухань звичайний.

Подорожуючи спеціально розробленими екологічними маршрутами, допитливий турист має шанси побачити 30 рідкісних видів рослин та зарості давніх папоротей, мальовничу акваторію Старого Турунчука, біле латаття, найбільшу в Європі плантацію глечиків жовтих.

Територією Нижньодністровського НПП прокладено декілька надзвичайно цікавих пізнавальних екологічних стежок та маршрутів, а в околиці є багато цікавих історичних та етнокультурних об'єктів.



Цікаве поряд

- **Центр культури вина**, Одеська область, Білгород-Дністровський район, с. Шабо, вул. Дзержинського, 10
 www.shabo.ua
- **Білгород-Дністровська фортеця**
 46.200674, 30.350937
- **Одеса**, історико-архітектурний комплекс міста
 www.odessatourism.org
- **Курорт Затока**
 www.zatoka-info.in.ua

КОНТАКТИ:

Одеська область, Біляївський район,
с. Маяки, вул. Радянської Армії, 58

 +380485233123

 dniestrpark@gmail.com

 www.dniestrpark.com



Перлиною Північного Причорномор'я називають національний природний парк «Білобережжя Святослава», розташований у Миколаївській області. Більша частина території парку — водні акваторії, а також унікальна Кінбурнська коса та озера Солонець-Тузли. Свою назву парк отримав на честь київського князя Святослава Хороброго, який, за переказами, зупинявся тут під час походів. Стоячи на шпилі коси, ви одночасно знаходитеся біля вод Дніпро-Бузького лиману та Чорного моря, поряд з чудовим пляжем, що входить до десятки найкращих пляжів України. А ще Кінбурн називають краєм озер, бо їх тут нараховується більше 400 — солоних і прісних. З давніх часів на них існували соляні промисли: ще козаки їздили сюди по сіль. На території парку є озера з цілющим лікувальним багном, а в озерах Дніпро-Бузького лиману полюбують нереститися сазани, карась та тарань.

Серед піщаних дюн збереглися вільхові, березові та дубові гайки — саги. Тут є представники флори занесені до Світового та Європейського Червоного списків, Червоної книги України та кількох міжнародних конвенцій.

Фауна національного парку налічує близько 5 тисяч видів тварин, з яких 159 видів занесено до Червоної книги України та Міжнародних Червоних списків.

Навесні тут можна помилуватися найбільшим у Європі (60 га) полем орхідей — рідкісних квітів, що застилають все навкруги чудовим килимом та п'яним ароматом. Влітку парком можна прогулятися екомаршрутами, в тому числі орнітологічним. Осінь потішить туриста ніжними барвами природи і врожаєм добірних грибів.

Територія півострова була місцем культових обрядів для греків-ольвіополітів, що шанували Ахілла. За переказами, греки проводили в цих місцях спортивні змагання на зразок олімпійських. Знайдений рибалками жертovníк для Ахілла наразі зберігається в Херсонському археологічному музеї. На території НПТ у липні проходить еколого-спортивне свято «Ахіллів забіг». Традиційним видовищем стала екологічна регата імені С. Шаповалова на кубок Кінбурнської коси, що проходить у червні.

Цікаве поряд

- **Національний історико-археологічний заповідник «Ольвія»**
Миколаївська область, с. Парутине
www.olvia.tender.mk.ua
- **Острів Березань**
46.598587, 31.410798

КОНТАКТИ:

Миколаївська область, м. Очаків,
вул. Леніна, 18

☎ +380515430026, +380515423943

© npp_bilosvyat_ochakov@ukr.net

НПТ «Олешківські піски»



Олешківські піски — природне диво України, унікальний напівпустельний край, який вражає різноманіттям природних ландшафтів, первозданністю та довгою і непростю історією. Утворення Олешківської пустелі — питання, яке досі оповите легендами, науковими гіпотезами та таємницями. Версій є чимало: масштабні геологічні катаклізми льодовикової епохи; падіння метеорита; висихання старого русла давнього Дніпра; винищення незліченними овечими отарами високих трав...

Краєвиди парку представлені піщаними дюнами та «аренами», луками і травами, чагарниками та залісненими ділянками, гайками, болотами і солончаками. На цій території збереглися типові та рідкісні раритетні, ендемічні та реліктові рослини, гриби, лишайники та тварини, які внесені до природоохоронних списків.




Олешківські дюни сягають 15 м у висоту. Куди не кинь оком — скрізь сипучий пісок, жарке повітря та жовті пагорби, неясні сліди ящірок, павуків та гадюк — справжнісінька пустеля! Нестабільність рослинного покриву, висока температура, недостатня кількість опадів, сильна спека, суховії, пилові бурі, смерчі спричиняють нестійкість ландшафту. Колись тут був військовий полігон: кратери від вибухів бомб заповнюються дощовою водою. Ще один чудовий витвір






природи — справжній український оазис посеред справжньої української пустелі.

У парку діє кілька екологічних стежок. Поряд з пустелею знаходяться штучно створені ставки, на яких займаються відтворенням аборигенних видів риби, що традиційно мешкали у Дніпрі, в т.ч. осетрових.

Цікаве поряд

- **Херсон:** місто архітектурних і культурно-історичних пам'яток
- **Біосферний заповідник Асканія-Нова**
 www.askania-nova-zapovidnik.gov.ua
- **Виноробне господарство князя П. М. Трубецького**
 www.vina-trubetskogo.com.ua
- **Комплекс зеленого туризму «Зелені хутори Таврії»**
 www.hutora.com.ua

КОНТАКТИ:

Херсонська область, Цюрупинський район, с. Раденськ, вул. Заводська 1в
 +380552355152
 oleshkivski_piski@rambler.ru
 www.nppop.gov.ua



Джарилгацька коса ще за сивої давнини була суцільною косою, що представляла собою єдину акумулятивну систему Тендра — Джарилгач, про що відомо з давніх легенд та міфів. Один з них бере початок ще з часів Троянської війни та прославляє славетного воїна Ахілла, який влаштовував тут змагання з бігу. Косу, що утворилася тут більш ніж на 100 км, греки називали Ахіллесове ристалище або, Ахіллів Біг.



Острів Джарилгач є унікальним природним утворенням наносного походження. Це найбільший незаселений острів України і загалом Європи. Тут залишились у природному стані рідкісні та ендемічні рослинні угруповання. Найбільше в Україні місце зростання золотобородника цикадового — рослини, здатної закріплювати сипучі піски.

На території острова знаходиться до 200 озер, майже всі вони солоні. На 4 км в глиб острова простягаються озера з маленькими островцями, що пов'язуються між собою та через лагуни і протоки зливаються з водами Джарилгацької затоки. На острові можна спостерігати оленів, муфлонів, диких кабанів, а в морі і біля берегів — крабів, рапанів, мідій, креветок, дельфінів та інших тварин. Тутешнє повітря насичене озоном, бромом, йодом, а місцеві грязі наділені лікувальними властивостями.

Джарилгацька затока є мілководною, а ще вона найсолоніша із заток Чорного моря, бо майже не поповнюється прісними водами, а влітку її солоність навіть збільшується через випаровування. Острів на східному мисі омивається водами двох заток — Джарилгацької та Каркінитської, і тільки тут можна спостерігати явище незмішування вод, пов'язане з їх різною щільністю.

Цікаве поряд

- **Місто Скадовськ:** морський порт, аквапарк «Акваторія»; краєзнавчий музей, дельфінарій.
- **Курортна зона Лазурне.** Лазурне — значний приморський кліматичний рекреаційний центр Херсонської області. У радіусі більш ніж 100 км немає жодного шкідливого виробництва, що робить перебування тут не тільки приємним, а й корисним.

КОНТАКТИ:

Херсонська область, м. Скадовськ,
вул. Володарського, 3

☎ +380553753734; +380553752580

@ dgarilgath@ukr.net

www.nppd.hol.es

Азово-Сиваський НПП



Унікальним і найціннішим в Азово-Сиваському НПП є розгалужена система солоних мілких озер Сиваша, яка нагадує гігантську природну лабораторію, що віками продукувала мільйони тонн мінеральних речовин у вигляді солі та біомаси. Про це нагадує специфічний запах та цілющі грязі в окремих частинах парку. Тут також можна бачити місця видобутку солі шляхом її випаровування.

Дуже цінними є острови Центрального Сивашу — Чурюк і Куюк-Тук, де збереглися справжні прадавні степові ділянки рослинності. Сиваш належить до водно-болотних угідь міжнародного значення і є особливо цінним для птахів, яких тут під час гніздування взимку та сезонних міграцій близько 225 видів (більше 1 млн. птахів), у т. ч. 30 червонокнижних видів. Тваринний світ парку нараховує більше 5 тисяч видів тварин, з яких 250 видів — хребетні, акваторії парку налічують 26 видів риб.

Ще однією перлиною парку є коса Бірючий острів з унікальним ландшафтом, вона досить



ізольована від активного впливу людей. Чи не найбільш екзотичним для туристів є спостереження за дикими мешканцями острова — оленями, ланями, куланами, муффонами. Бірючанський мед та сиваська сіль є унікальними та корисними для здоров'я людини продуктами.

Поряд з парком знаходяться рекреаційні зони на морському узбережжі Азовського моря в селищі Кирилівка та на Арабатській Стрілці.

Цікаве поряд

- **Соляні промисли на Сиваші**, Херсонська область, Генічеський район
☎ 46.067436, 34.781679
- **Національний історико-археологічний заповідник «Кам'яна Могила»**, Запорізька область, Мелітопольський район, с. Мирне,
🌐 www.stonegrave.org
- **Біосферний заповідник «Асканія-Нова»**, Херсонська область
🌐 www.askania-nova-zapovidnik.gov.ua

КОНТАКТИ:

Херсонська обл., м. Генічеськ,

вул. Петровського, 54

☎ +380553432109; +380553436590

📧 nacpark@mail.ru



Територія Приазовського національного природного парку знаходиться у приморській смузі Азовського моря та включає його прибережні території, лимани, затоки, русла та заплави малих річок, їх гирла, невеликі штучні водойми, приморські коси, узбережжя, значні суходільні ділянки, ділянки з первинною степовою рослинністю, зони рекреаційного використання.

Функціональне зонування території Приазовського НПП цілковито ґрунтується на особливостях природних умов Приазов'я: тут найбільші водно-болотні угіддя міжнародного і національного значення, встановлено особливий режим для охорони навколводних птахів, гніздуючих і мігруючих, доглядаються «коридори», завдяки яким рідкісні види підтримують чисельність своїх популяцій. До складу парку входять два водно-болотні угіддя міжнародного значення: «Молочний лиман» і «Гирло річки Берди, Бердянська затока і Бердянська коса». У межах парку відмічається значне біологічне

різноманіття: 35 ендемічних видів рослин, 16 видів ссавців, 58 видів птахів, занесених до Червоної книги України.

До заповідної зони парку включені раніше існуючі об'єкти природно-заповідного фонду або їх частини — заказники: «Сивашик» — ландшафтний, загальнодержавного значення; «Заплава р. Берди» — ландшафтний, загальнодержавного значення; «Молочний лиман» — гідрологічний, загальнодержавного значення; «Ташенакський під» — орнітологічний, місцевого значення; «Дальні Макорти» — ботанічний, місцевого значення; «Лисяча балка» — ботанічний, місцевого значення. Також під місцевою охороною комплексна пам'ятка природи «Малий та Великий Дзедзики з архіпелагом Астапіха» та палеонтологічна пам'ятка природи «Ділянка узбережжя Азовського моря».

Територією проходять туристично-пізнавальні стежки. Поряд знаходяться два великі азовські курорти — Кирилівка та Бердянськ.

Цікаве поряд

- **Національний історико-археологічний заповідник «Кам'яна Могила»**, Запорізька область, Мелітопольський район, с. Мирне
www.stonegrave.org
- **Історико-архітектурний музей-заповідник «Садиба Попова»**, Запорізька область, м. Василівка, вул. Гагаріна 12
www.zamokpopova.org.ua

КОНТАКТИ:

Запорізька область, м. Мелітополь,
вул. 8 Березня, 6

☎ +380619448374

@ ukraap@yandex.ru

🌐 www.pnpp.info



Унікальність ландшафту території природного парку «Меотида» полягає у різноманітності його форм: протоки, гирла, озера, лимани, затоки, строката морфогідрографія. Рекреаційний потенціал парку відповідає високим стандартам, обумовлений теплим мілководним морем, комфортними черепашково-піщаними пляжами, великою кількістю ясних днів, морськими бризами, що несуть на узбережжя чисте, збагачене озоном, солями та мікроелементами повітря, запасами мінеральних вод та лікувальних грязей. У межах парку розташовані класично виражені берегові форми азовського типу, складені кварцовими пісками і черепашкою, та морські тераси — давні та сучасні морські рівнини зсувних приморських схилів.

У межах НПП протікають 8 річок, є природні водойми, зосереджені вздовж узбережжя моря — лимани, лагуни й озера. Рослинний покрив парку характеризується унікальністю, багатством флори, раритетними видами: солончаковими, степовими, болотяними, водними, піщаними, серед яких багато ендеміків і реліктів. Багатий і тваринний світ парку, але за видовим різноманіттям не мають собі рівних пернаті: гордістю парку є десятки тисяч птахів, а угруповання на стрілці Кривої коси є унікальним



Цікаве поряг

- **Музей мореплавця Г. Седова**, Донецька область, Новоазовський район, смт Седове, вул. Седова, 1
☎ +380629621771

КОНТАКТИ:

Донецька область, м. Новоазовськ,
вул. Кірова, 80а

☎ +380623351899; +380629632327

@ meotida10@meta.ua

у масштабах Європи. Кілька років тому на черепашковому пляжі, омитим Азовським морем, загніздилися кучеряві пелікани — це єдиний науково підтверджений факт розмноження цих птахів, занесених до Червоної книги України, у нашій державі.

У сучасних межах парку понад 60 пам'яток археології та культури, фрагменти традиційної забудови українців, греків та донських козаків. Паралельно з відпочинком можна відвідати діючі та законсервовані розкопки, доторкнутися до каміння, вкладеного руками наших пращурів понад 100 тис. р.т., насолодитися мальовничими пейзажами, які вражали погляд стародавніх греків і римлян, гунів і хазар, побачити пам'ятки культури Золотої Орди і Кримського ханства, помилуватися скіфськими курганами.

Парком створено умови для організованого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних природних



комплексів та об'єктів. Туризм спонукає відроджувати місцеві традиції природокористування, осередки художніх промислів та різні види народної творчості.



КРИМ



Півострів, що омивається водами Чорного і Азовського морів, зі степовою рівнинною територією на півночі та скелястими горами висотою до 1545 м з мальовничими ландшафтами, водоспадами та печерами на півдні. Південне узбережжя має типовий середземноморський клімат. Значні мілководні акваторії з цікавим підводним рельєфом та залишками затонулих кораблів. Багато археологічних, етнокультурних та історичних пам'яток, велика кількість музеїв. Значні рекреаційно-відпочинкові зони.

Види активного туризму та відпочинку: вітрильний, кінний, пішохідний, велосипедний, археологічний, подієвий, скелелазіння, спелеотуризм, дайвінг, парашланеризм, мультигонки, роупджампінг, каньйонінг.



Національний природний парк «Чарівна гавань» поєднує на своїй території типові зональні рослинні угруповання — різноманітні типи степів, які збереглися в незмінному стані, унікальні прибережні ландшафти зі своєрідними формами рельєфу, рослинним і тваринним світом та цінні історичні пам'ятки. У заповідну зону мають увійти найцінніші неорані степові ділянки та найбільш унікальні ділянки прибережних угруповань.

Парк розташований у західній частині Тарханкутського півострова та складається з двох приморських ділянок. Клімат території парку дуже сприятливий для курортного будівництва: за тривалістю сонячного світла він належить до числа кращих із кримських курортів.

Природа Тарханкуту унікальна: у Східній Європі залишилося дуже мало степових ділянок, тому природні степові комплекси варто розглядати як еталонні об'єкти, що містять і відтворюють природні ресурси, зберігають генофонд рослин і тварин як джерела естетичної насолоди і натхнення людей, як засоби виховання любові людини до рідного краю.

У межах НПП «Чарівна гавань» найціннішими є ділянки Джангульського зсувного узбережжя й району ефектних морських берегових скельних утворень «Атлеш», де зростає більше 25 видів рослин та більше 70 видів тварин, що охороняються. Море на Тарханкуті — найчистіше в Криму.

Але найбільш цікавими все ж таки є вигадливі ландшафти узбереж Великого та Малого Атле-



шу. Берег тут дуже своєрідний: різноманітні фігури вивітрювання, арки, стовпи, грати, печери тощо. Чисте море та унікальні пейзажі роблять ці місця дуже відомими, насамперед серед любителів підводного плавання та інших видів активного відпочинку. Дуже живописною є також ділянка Джангульського зсувного узбережжя, що знаходиться за красою своїх ландшафтів на одному з перших місць у Криму.

КОНТАКТИ:

АР Крим, смт Чорноморське,
вул. Щорса, 4
@ charivnagavan@mail.ru



ecomedia

інформаційний екотуристичний проект



Емоції, подаровані природою

38 067 407 82 32 • 38 067 506 80 39 • 38 044 361 68 01
ecomedia@uaeta.org
www.ecomedia.com.ua



«Каяк-Каное Центр»
всеукраїнська партнерська
мережа пунктів прокату
спорядження для водного
туризму та активного
відпочинку на воді

Відкрийте для себе світ водного туризму
разом із першою всеукраїнською мережею
пунктів прокату «Каяк-Каное Центр»!

- Найсучасніше спорядження для активного відпочинку на воді.
- Кваліфіковані інструктори та завжди найвищі стандарти безпеки.
- Все що вам потрібно – просто обрати місце, де ви хочете подорожувати.



Партнер Української асоціації
активного та екологічного туризму



Від засновників найбільшого в Україні
спеціалізованого інтернет-магазину
товарів для каякінгу, каное та SUP –
KayakMarket.com.ua

kayakcenter.com.ua

Київ / Запоріжжя / Дніпропетровськ / Харків / Ізмаїл / Суми / Одеса / Тернопіль / Ворохта

TERRA INCOGNITA
150 м² спорядження
для справжніх пригод!



Хороша
ціна

Висока
якість

Великий
вибір
товару

Широкий асортимент в НОВОМУ ФІРМОВОМУ МАГАЗИНІ!

- Намети
- Спальники
- Рюкзаки
- Коврики
- Термобілизна
- Одяг та взуття
- Гермомішки
- Аксесуари

Адреса:

Київ, вул. Червоногвардійська 8

3 хв від М Чернігівська!



Інтернет-магазин: 044 **222 56 47**
shop@terraincognita.ua
shop.terraincognita.ua



ПРОКАТ



Велосипеди, лижі, сноуборди, намети, спальники, радіостанції та гарнітури, автобагажники, інше туристичне спорядження

ВЕЛОТУРИ



Велосипедні тури по Україні, екскурсії по місту на велосипедах, трансфери, машина супроводу, організація виїзного кейтерингу

ІВЕНТИ, КОРПОРАТИВИ



Велопробіги, велозмагання, байк-поло, велоквест і веловесілля, велокіно та багато інших розваг

ФРАНЧАЙЗІНГ



Відкриття велобізнесу, консультації та підтримка, навчання персоналу, постачання обладнання



**ПЕРША УКРАЇНСЬКА МЕРЕЖА
вже більше ніж у 10 містах**

Головний офіс:
Київ, вул. Дегтярівська, 51-В
050-388-27-00
info@veliki.ua
www.veliki.ua



РОКЕТ

Швейне сімейне підприємство РОКЕТ засноване у 2008 році. Ми займаємось пошиттям одягу для туризму і активного відпочинку за індивідуальними замовленнями та невеликими партіями в наступних напрямках:

- Одяг для трекінгу та альпінізму
- Туристичний та спортивний велоодяг
- Гірськолижний та сноубордичний одяг
- Термобілизна та фліс
- Спорядження (чохли, спальники і т.п.)



Маємо значний досвід виробництва різноманітного високотехнологічного одягу і готові до співробітництва як з командами і магазинами, так і з приватними особами.

Наш офіс і шоурум знаходиться в м. Києві
Виробничі потужності у м. Біла Церква (Київська область)
Контактні телефони: 063 2209764, 0443834247
Сайт: www.roket.com.ua



УКРАЇНА

Відпочивай!
активно!

ПУТІВНИКИ
ВЕЛОПУТІВНИКИ
ТУРИСТИЧНІ КАРТИ КАРПАТ



Тільки перевірена
та якісна інформація!



www.astur.com.ua

ОБ'ЄДНУЄМО ПРОФЕСІОНАЛІВ





УКРАЇНЬСЬКА АСОЦІАЦІЯ АКТИВНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ

Українська асоціація активного та екологічного туризму – громадська організація, яка займається популяризацією та розвитком дружніх природі активних видів відпочинку та екологічного туризму. Асоціація – сфера професіоналів, де обмінюються актуальною інформацією, піднімаються і вирішуються нарізлі проблеми. Ми пропагуємо здоровий спосіб життя та гармонійні відносини Людини і Природи.

В останні роки Україна інтенсивно будує інфраструктуру, а разом із цим з'являється все більша кількість спеціалізованих туроператорів, гідів, сучасного туристичного спорядження і спеціалізованих магазинів, пунктів прокату та сервісу, спеціалізованих закладів проживання і окремих об'єктів активного відпочинку, різноманітної туристичної інформації, карт, путівників та ін. Постійно покращуються комунікації України з іншими країнами і континентами, що впливає на зростання кількості вітчизняних любителів активного та екологічного туризму, які подорожують у різні куточки світу.

Асоціація побудована за принципом внутрішньогалузевої самоорганізації і об'єднує всіх зацікавлених у розвитку активного та екологічного туризму: комерційні і громадські організації, приватних осіб, органи місцевого самоврядування та влади, іноземні представництва. Ми спрямовуємо свою увагу на комунікацію між учасниками, підвищення якості послуг, промоцію цих видів туризму, створення сприятливих умов розвитку туристичної галузі, розбудову її інфраструктури та ін.



38 044 361 68 01 • 38 067 506 80 39 • 38 067 231 32 00 • info@uaeta.org • www.uaeta.org



**ЕКОЛОГІЧНИЙ
ТУРИЗМ**



**НАЦІОНАЛЬНІ
ПРИРОДНІ
ПАРКИ
УКРАЇНИ**

З питань розміщення
інформації та пропозицій
звертатись:

**ГО «Українська асоціація
активного та екологічного туризму»**

+38 (067) 506-80-39

+38 (044) 361-68-01

info@uaeta.org

www.uaeta.org